Univerzita Pardubice

Fakulta ekonomicko-správní

Oheň je dobrý sluha, ale špatný pán - platí to také o dluhu obcí?

Bc. Alena Stráníková

Diplomová práce

2016

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: **2015/2016**

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	**Bc. Alena Stráníková**
Osobní číslo:	**E14508**
Studijní program:	**N6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor:	**Ekonomika veřejného sektoru**
Název tématu:	**Oheň je dobrý sluha, ale špatný pán - platí to také o dluhu obcí?**
Zadávající katedra:	**Ústav ekonomických věd**

Zásady pro vypracování:

Cílem diplomové práce je rozhodnout, zda je dluh obcí závažným jevem pro veřejné finance, stanovení základních ukazatelů pro bezpečné zadlužení a zda by měla mít obec možnost zbankrotovat (pro a proti právní úpravě bankrotu obcí).

Osnova:
- Charakteristika a struktura municipalit.
- Možnosti financování územních samospráv.
- Definování rozpočtových pravidel územních samospráv.
- Analýza vývoje a struktury dluhu obcí.
- Výhody a nevýhody zadlužení či zapůjčení finančních prostředků obcemi.
- Analýza jaký typ obcí dluh nejvíce ohrožuje (z hlediska počtu obyvatel či regionu).

Rozsah grafických prací: -

Rozsah pracovní zprávy: **cca 50 stran**

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2009, 304 s. ISBN 978-80-247-2789-9.
PEKOVÁ, J. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.
Specializovaný informační portál Ministerstva financí www.monitor.statnipokladna.cz
Tištěná publikace Obec a finance odborné periodikum pro ekonomické otázky obcí, měst a regionů. Praha: Triada, ISSN 1211-4189
Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení)
Zákon č. 250/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů
Zákon č. 243/2000 Sb., zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní).

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Romana Provazníková, Ph.D.**
Ústav ekonomických věd

Datum zadání diplomové práce: **29. září 2015**
Termín odevzdání diplomové práce: **29. dubna 2016**

L.S.

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 29. září 2015

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne 29. 4. 2016 Bc. Alena Stráníková

PODĚKOVÁNÍ:

Tímto bych ráda poděkovala paní doc. Ing. Romaně Provazníkové, Ph.D. za její odbornou pomoc a cenné rady, které mi pomohly při zpracování diplomové práce. Na tomto místě bych také chtěla poděkovat své konzultantce práce paní Ing. Věře Kameníčkové za její odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování diplomové práce věnovala.

ANOTACE

Diplomová práce je věnována zadluženosti obcí. Zabývá se otázkou, zda je dluh obcí závažným jevem pro veřejné finance či nikoliv. Podává přehled o jeho struktuře a vývoji dluhu dle jednotlivých kritérií. Stanovuje základní ukazatele pro bezpečné zadlužení. Je zaměřena na zodpovězení otázky ohledně právní úpravy pro nadměrně zadlužené obce.

KLÍČOVÁ SLOVA

obec, veřejný dluh, municipální dluh, zadluženost, dotace, regulace, bankrot

TITLE

Fire is a good servant but a bad master – does it count for local debt?

ANNOTATION

The thesis concernes the debt of municipalities. It's orientation is whether the debt of municipalities has binding effect for public finance or not, mapping the overview about it's structure and development by the different categories. It sets out a basic indicators for safe indebtedness. It focuses on answering the question regarding legislation for excessively indebted municipalities.

KEYWORDS

municipality, public debt, municipal debt, indebtedness, subsidy, regulation, bankruptcy

OBSAH

Úvod **12**

1 Obecné předpoklady a postavení obcí **14**

1.1 Místní samospráva 14

1.2 Druhy obcí 14

1.3 Orgány obce 15

1.4 Obecní majetek a jeho vývoj 16

2 Zadluženost místních samospráv **17**

2.1 Vymezení veřejného dluhu 17

2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí 18

2.3 Významnost obecního dluhu 20

2.4 Struktura obecních dluhů 22

2.5 Vývoj obecního dluhu v letech 2005 - 2014 24

2.5.1 Vývoj dluhu obcí bez čtyř největších měst 26

2.5.2 Dluh obcí podle velikostních skupin v letech 2011 - 2014 26

2.5.3 Dluh obcí přepočtený na obyvatele zadlužených obcí 30

2.5.4 Vývoj dluhu obcí podle krajů v letech 2011 - 2014 31

2.5.5 Vývoj dluhu obcí podle regionů v letech 2011 - 2014 34

3 Důvody a příčiny zadlužení obcí **35**

3.1 Dotace 36

3.2 Kapitálové výdaje 39

3.3 Kritéria rozhodování obcí o přijetí dluhu 41

4 Snižování dluhu obcí **42**

4.1 Místní poplatky 43

4.2 Daň z nemovitosti 45

4.3 Úspora výdajů 46

4.4 Prodej obecního majetku 47

4.5 Sdílené daně 47

5 Regulace zadluženosti municipalit 48

6 Nebezpečné zadlužení 53

6.1 Řešení nadměrného zadlužení obcí 56

6.2 Bankrot obcí 56

Závěr 59

Seznam použité literatury 61

Seznam příloh 66

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Přehled orgánů obce a jejich činnosti 15
Tabulka 2: Budoucí vývoj podílu dluhu sektoru vládních institucí na HDP 19
Tabulka 3: Bankovní úvěry od peněžních ústavů 22
Tabulka 4: Komunální obligace 23
Tabulka 5: Přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy 24
Tabulka 6: Struktura dluhu obcí od roku 2005 – 2014 (v mld. Kč) 25
Tabulka 7: Počet obcí dle velikostních kategorií 27
Tabulka 8: Podíl zadlužených obcí na celkovém dluhu obcí 29
Tabulka 9: Počet obyvatel zadlužených obcí 30
Tabulka 10: Dluh obcí podle krajů přepočtený na obyvatele daného kraje (v Kč) 33
Tabulka 11: Průměrný dluh na obyvatele dle regionů (v Kč) 35
Tabulka 12: Výhody a nevýhody přijetí úvěru obcemi 42
Tabulka 13: Porovnání obcí z hlediska výnosu z místních poplatků 45
Tabulka 14: Porovnání obcí z hlediska výnosu daně z nemovitosti 46
Tabulka 15: Možnosti koordinace zadluženosti územních samospráv municipalit 51
Tabulka 16: Obec Prameny 53
Tabulka 17: Monitorující ukazatele obce Prameny v rámci let 2010 - 2014 54
Tabulka 18: Obec Turovice 54
Tabulka 19: Monitorující ukazatelé obce Turovice v letech 2010- 2014 55
Tabulka 20: Obec Bublava 55
Tabulka 21: Monitorující ukazatelé obce Bublava za roky 2010- 2014 56

SEZNAM ILUSTRACÍ

Obrázek 1: Vývoj veřejného dluhu ČR a jeho podíl na HDP 18
Obrázek 2: Podíl veřejného deficitu na HDP v ČR 19
Obrázek 3: Podíl obecního dluhu na veřejném dluhu 20
Obrázek 4: Podíl obecního dluhu na HDP 21
Obrázek 5: Struktura dluhu obcí od roku 2005 – 2014 (v %) 25
Obrázek 6: Vývoj zadluženosti obcí bez 4 statutárních měst 26
Obrázek 7: Počet zadlužených obcí dle velikostních skupin 28
Obrázek 8: Podíl zadlužených obcí vzhledem k celkovému počtu obcí 28
Obrázek 9: Podíl zadlužených obcí na celkovém dluhu obcí 29

Obrázek 10: Podíl obyvatel zadlužených obcí na všech obyvatelích 30
Obrázek 11: Zadluženost obcí na obyvatele obcí s dluhem (v Kč) 31
Obrázek 12: Zadluženost obcí dle krajů včetně Prahy v letech 2011 – 2014 32
Obrázek 13: Zadluženost obcí dle krajů vyjma Prahy v letech 2011 – 2014 32
Obrázek 14: Zadluženost obcí dle regionů včetně Prahy v letech 2011 – 2014 34
Obrázek 15: Zadluženost obcí dle regionů vyjma Prahy v letech 2011 – 2014 34
Obrázek 16: Vývoj dotací v letech 2001- 2014 (v mld. Kč) 37
Obrázek 17: Dotace obcím ze tří hlavních evropských fondů (v mld. Kč) 38
Obrázek 18: Podíl obcí (dle počtu obyvatel) s dotací na celkovém počtu obcí 39
Obrázek 19: Výdaje obcí v přepočtu na obyvatele v dané vel. skupině obcí v roce 2014 (v Kč) 40
Obrázek 20: Vývoj výnosu místních poplatků v letech 2010 - 2015 44
Obrázek 21: Vývoj výnosu daně z nemovitosti v letech 2010 – 2015 45
Obrázek 22: Stavy na běžných účtech a stav zadluženosti obcí v letech 2003 – 2014 (v mld. Kč) 52

SEZNAM ZKRATEK A POJMŮ

Atd.	A tak dále
BÚ	Běžný účet
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPFO	Daň z příjmu fyzických osob
DPH	Daň z přidané hodnoty
DPPO	Daň z příjmu právnických osob
DSO	Dobrovolný svazek obcí
EU	Evropská unie
FÚ	Finanční úřad
HDP	Hrubý domácí produkt
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj
RUD	Rozpočtové určení daní
Sb.	Sbírka zákonů
SIMU	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů
SF	Státní fond
SR	Státní rozpočet
SZÚ	Státní závěrečný účet
ÚSC	Územní samosprávný celek

ÚVOD

Diplomová práce je zaměřena na téma: Oheň je dobrý sluha, ale špatný pán – platí to také o dluhu obcí? Hlavním a zároveň prioritním cílem práce je potvrzení, či vyvrácení tohoto přísloví platného v praxi. Problematika zadluženosti místních samospráv se týká všech občanů, neboť každý člověk v nějaké obci žije. Je důležité zamýšlet se nad zadlužeností, neboť jde o zodpovědné financování, které nesmí být na úkor budoucnosti. Hospodaření obce spadá do její samostatné působnosti, proto je nezbytné, aby místní samospráva s finančními prostředky nakládala účelně a hospodárně. Stávající právní úprava se se zadlužováním municipalit zabývá v malé míře. Nejsou stanovena opatření, která by bránila v neúnosném dluhu a v případě extrémní zadluženosti není obcím umožněno oddlužení pomocí bankrotu obce.

V diplomové práci si autorka vytýká několik dílčích cílů. Prvním cílem práce je na základě analýzy vývoje obecního a veřejného dluhu rozhodnout, zda obecní dluh představuje závažný jev pro veřejné finance. V druhém cíli jsou stanoveny základní ukazatele pro bezpečné zadlužení. Třetí cíl se zaměřuje na právní úpravu bankrotu obcí. Naskytuje se otázka, zda by stát měl přijmout řešení pro nadměrně zadlužené obce.

Diplomová práce je rozdělena do šesti kapitol. První kapitola práce se zabývá obecnými předpoklady existence místní samosprávy, včetně její charakteristiky. Druhá kapitola se věnuje zadluženosti obcí. Je vymezen pojem veřejný dluh a jeho souvislost s obecním dluhem. Podrobněji se zabývá strukturou a vývojem obecního dluhu v letech 2005 – 2014. Autorkou bylo zvoleno časové rozmezí 10 let, neboť je vypovídající, protože během něj uplynula necelá tři funkční období zastupitelstev obcí. Je nastíněn vývoj dluhu dle velikostních skupin obcí, dle krajů a regionů. Třetí kapitola se blíže věnuje jednotlivým důvodům a příčinám vzniku obecního dluhu. Je vysvětlena problematika národních a evropských dotací a kapitálových výdajů. Čtvrtá část práce řeší snižování dluhu obcí. V předposlední kapitole je shrnut vývoj regulace zadluženosti obcí a jsou stanoveny základní ukazatele pro bezpečné zadlužení. Šestá kapitola se věnuje nadměrně zadluženým obcím. Autorkou byly vybrány obce Prameny, Turovice a Bublava. Je uveden vývoj jejich monitorujících ukazatelů (míra zadlužení majetku, celková likvidita) v letech 2010 – 2014. Podkapitolou je řešena otázka nadměrného zadlužení obcí. Jsou uvedeny schválené závěry Analýzy platební neschopnosti územních samosprávných celků. V závěru poslední kapitoly jsou shrnuty argumenty pro přijetí právní úpravy bankrotu obcí.

Při zpracování diplomové práce bude využita odborná literatura, legislativa, internetové zdroje, odborná periodika a odborné konzultace. Autorka si své poznatky a informace potvrdila na odborné konferenci „Den malých obcí“, které se zúčastnila. Analyzovaná data budou získána prostřednictvím specializovaného informačního portálu Ministerstva financí České republiky – MONITORU. Pro výpočty budou dále použita data poskytnutá společností CRIF – Czech Credit Bureau, a. s.

1 OBECNÉ PŘEDPOKLADY A POSTAVENÍ OBCÍ

První kapitola bude pojednávat o základních předpokladech úspěšného fungování místní samosprávy, kterými jsou předpoklady legislativní a ekonomické.

Legislativní předpoklady:

- určují vznik a postavení obcí,
- vymezují rozsah samostatné a přenesené působnosti,
- kodifikují organizační a ekonomické předpoklady fungování obcí.

Předpoklady ekonomické zahrnují vlastnictví majetku, možnost získávání vlastních finančních prostředků a sestavování vlastního rozpočtu (Peková, 1994) (Provazníková, 2015).

1.1 Místní samospráva

Postavení obcí je vymezeno zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001.

Tento zákon se zabývá právy a povinnostmi obcí a jejich občanů, samostatnou a přenesenou působností, orgány, hospodařením, vztahy mezi obcemi a státem, atd.

Obec je podle Ústavy ČR (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) základní jednotkou územní samosprávy. Lze jí také označit pojmy místní samospráva nebo municipalita, které budou v této práci užívány.

Zákon č. 128/2000 Sb. (dále jen zákon o obcích) definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů. Dále je vymezována jako veřejnoprávní korporace, mající vlastní majetek, s kterým hospodaří. Vystupuje v právních vztazích svým jménem. Nese odpovědnost vyplývající z těchto vztahů. Sestavuje svůj rozpočet a má vlastní finanční prostředky.

1.2 Druhy obcí

Zákon o obcích rozlišuje tyto základní druhy municipalit:

- Obec (vesnického typu) – není městem,
- Město – obec, která má alespoň 3000 obyvatel, pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády,

- Městys – co do velikosti i významu stojí mezi obcí a městem. O navrácení titulu mohou žádat obce od 1. července 2006. Mají na to nárok pouze ty obce, které toto označení užívaly již před 17. květnem 1954,
- Statutární města – Česká republika jich má 27, patří mezi ně například Hradec Králové, Pardubice, Brno, Karviná, Přerov, Ostrava, Most, Teplice a další,
- Hlavní město Praha – členěno na městské části. Má vlastní zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze.

1.3 Orgány obce

Pro přehlednější znázornění jsou orgány obce uvedeny v tabulce. Nutno podotknout, že činnosti, které orgány vykonávají, jsou rozsáhlejší. Níže jsou zobrazeny pouze některé z nich. Přehled orgánů obce a jejich činnosti jsou převzaty ze zákona o obcích.

Tabulka 1: Přehled orgánů obce a jejich činnosti

Zastupitelstvo	Rada	Starosta	Obecní úřad
Spravuje obec samostatně, zřizuje si své kontrolní orgány – výbory (finanční, kontrolní)	Výkonný orgán obce, který je tvořen starostou a členy zvolenými z řad zastupitelů.	Zastupuje obec navenek	Tvoří starosta, místostarosta, tajemník, zaměstnanci obecního úřadu
Počet členů zastupitelstva obce se stanoví na základě počtu obyvatel v dané obci	Zabezpečuje hospodaření obce, zřizuje si své poradní orgány – komise	Odpovědný za výkon své funkce zastupitelstvu	Plní úkoly uložené zastupitelstvem obce nebo radou obce
Schvaluje rozpočet obce a závěrečný účet obce	Připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce	Informuje veřejnost o činnosti obce	Pomáhá komisím a výborům v jejich činnosti
Rozhoduje o finančních potřebách obce	Ukládá pokuty ve věcech samostatné působnosti obce	Svolává a řídí zasedání rady obce a zastupitelstva obce	Vykonává přenesenou působnost

Zdroj: Zákon o obcích, vlastní zpracování

1.4 Obecní majetek a jeho vývoj

Jak už bylo uvedeno výše, vlastnictví majetku je důležitým ekonomickým předpokladem existence místní samosprávy. Je nezbytným předpokladem možnosti získání úvěru. Majetek obcí je tvořen nemovitostmi, movitými věcmi a majetkovými právy (Peková, 1995).

Obce jsou povinné dle zákona o obcích pečovat o svůj majetek a rozvíjet jej. Musejí ho využívat účelně a hospodárně. Svá vlastnická práva k majetku mohou uplatnit tím, že mohou majetek pronajímat, prodávat, darovat, pojišťovat, svěřovat svým zřizovaným příspěvkovým organizacím, atd. (Provazníková, 2015).

Pro Českou republiku byl klíčovým rokem z hlediska majetku rok 1948. Po převzetí moci dne 25. února 1948 stát, který byl řízený výhradně Komunistickou stranou Československa, odebral municipalitám majetek. (Bílá kniha církevního majetku).

V roce 1990 (8. a 9. června) proběhly první svobodné volby. Ve velké míře začalo docházet k osamostatňování obcí. Dle ČSÚ počet obcí v tomto roce byl 4 100 (oproti roku 1989 se zdvojnásobil). Následně byly realizovány procesy odstátnění a privatizace. Místním samosprávám byl majetek částečně navrácen (dle zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku ČR do vlastnictví obcí; rozhodnutím; bezúplatným převodem). Mohly tak vykonávat samosprávu a byly ekonomicky samostatnými jednotkami (Provazníková, 2015).

V roce 1991 byla zahájena tzv. „malá privatizace“, která byla ukončena ke konci roku 1993. Představovala prodej malých jednotek (provozovny služeb, obchodu a stravování) ve veřejných aukcích. Obcím byla umožněna účast na těchto dražbách.

Vzhledem k obrovskému rozsahu státního majetku, v období let 1991 a 1994 proběhla masová forma privatizace. Jak uvádí Žídek (2008), hlavním cílem tzv. „velké privatizace“ bylo zvýšení efektivnosti hospodářství jako celku. Místní samosprávy získaly podíly např. v České spořitelně (20 %), Vodohospodářských společnostech a v dalších privatizovaných objektech. V rámci bezúplatného převodu majetku na ně stát přesunul státní byty, které byly postaveny po 2. světové válce. Do jejich rukou byl svěřen státní majetek, který v mnoha případech vyžadoval následnou renovaci. To vedlo obce k postupnému zadlužování se, neboť nebyly schopny vynaložit ze svého kapitálu na opravy majetku tolik, kolik bylo zapotřebí.

Jak zmiňuje Kameníčková (2008) do roku 1998 dluh municipalit rostl rychleji než dluh státu. V dalších letech se tato situace obrátila.

2 ZADLUŽENOST MÍSTNÍCH SAMOSPRÁV

V úvodu této části se práce bude zabývat vymezením pojmu veřejný dluh. Druhá podkapitola je věnována kritériu udržitelnosti veřejných financí. Ta je vyjádřena v poměru dluhu sektoru vládních institucí k hrubému domácímu produktu (dále jen HDP) a podílu vládního deficitu k HDP. Další podkapitola se zabývá významností dluhu obcí. Analyzuje se v ní podíl obecního dluhu na veřejném dluhu a obecní dluh v poměru k HDP. Tato kapitola odpovídá na **první cíl práce: je obecní dluh hrozbou pro veřejné finance?** Poslední část této kapitoly je věnována struktuře a vývoji místního dluhu.

2.1 Vymezení veřejného dluhu

Veřejný dluh, jinými slovy dluh sektoru vládních institucí, je považován za velmi problematický, pokud je nadměrný. Jeho problematičnost je spatřována v úzké spojitosti s rozpočtovými deficity, neboť transformace rozpočtových deficitů do veřejného dluhu může být důvodem jeho vzniku. Je spojován s dlouhodobou fiskální nerovnováhou. Veřejnost často zaměňuje pojem veřejný dluh a státní dluh. Zmíněná pojetí nejsou totožná. Státní dluh je součástí dluhu veřejného a představuje jeho největší část. V roce 2015 tvořil 90,9 %.

Definice veřejného dluhu se dle jednotlivých autorů do značné míry rozcházejí.

Dle Dvořáka (2008) je veřejný dluh: *„souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu (bez ohledu na to vznikly-li tyto pohledávky rozpočtovou cestou, či jinak).“*

Podle Pekové (2011) je veřejný dluh: *„souhrn pohledávek ostatních ekonomických subjektů vůči státu, jednotlivým stupňům územní samosprávy, veřejným fondům a ostatním institucím ve veřejném sektoru, a to jak vnitřních subjektů, tak zahraničních subjektů.“*

Práce bude v dalších částech vycházet z definice stanovené v Masstrichtské smlouvě pro členské státy EU. Dle této definice je **veřejný dluh**: *„Celkový konsolidovaný dluh sektoru vládních institucí (v nominální hodnotě ke konci roku) v následujících kategoriích vládních závazků (jak je definováno v ESA 2010): oběživo a vklady, dluhové cenné papíry a půjčky.“* Sektor vládních institucí zahrnuje ústřední vládní instituce, národní vládní instituce, místní vládní instituce (v ČR jsou to obce a kraje) a fondy sociálního zabezpečení (Eurostat, 2016).

2.2 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Jedním z cílů této diplomové práce je zjistit, zda dluh obcí je závažným jevem pro veřejné finance. Jak již bylo uvedeno výše, dluh obcí je součástí veřejného dluhu. Podléhá tak jednomu z nejdůležitějších kritérií – podílu veřejného dluhu na HDP. Pro Českou republiku plnění tohoto kritéria není hrozbou. Na vývoj dluhu sektoru vládních institucí ČR (levá osa) k HDP (pravá osa) se můžeme podívat na obrázku č. 1.

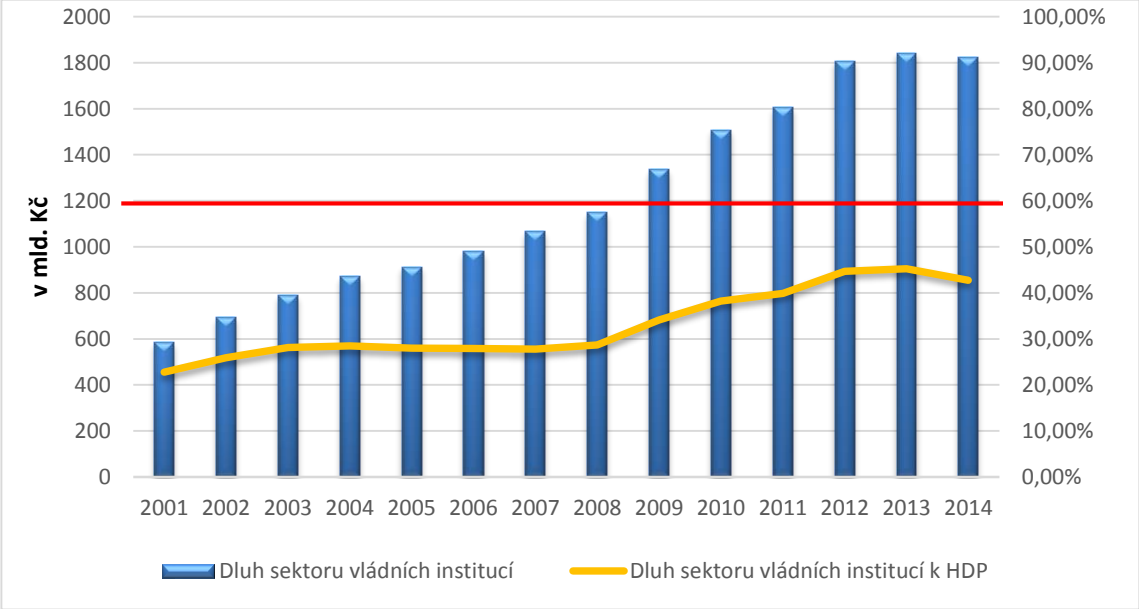

Obrázek 1: Vývoj veřejného dluhu ČR a jeho podíl na HDP

Zdroj: ČSÚ, vlastní zpracování

Z obrázku je patrné, že Česká republika splňuje **maastrichtské kritérium veřejného dluhu**, které říká, že poměr veřejného dluhu k HDP by neměl převýšit úroveň 60 %. Český stát tento limit nepřekročil v žádném z uvedených roků. Nejvíce se hranici přiblížil v roce 2013 (45,2 %). Otázkou zůstává, zda bude schopen toto kritérium naplnit i v příštích letech. Vzhledem k tomu, že úroveň podílu dluhu sektoru vládních institucí na HDP v roce 2014 se oproti roku 2012, 2013 snížila a pohybovala se okolo 42,7 %, dá se předpokládat, že bude zaznamenán klesající trend. Tuto skutečnost potvrzuje predikce podílu dluhu sektoru vládních institucí k HDP, zpracovaná Ministerstvem financí České republiky (dále jen MFČR), která je obsahem tabulky č. 2. Předpověď dluhu sektoru vládních institucí na roky 2015, 2016, 2017 je převzata z databáze AMECO (databáze Evropské komise).

Tabulka 2: Budoucí vývoj podílu dluhu sektoru vládních institucí na HDP

Prognóza na rok	Dluh sektoru vládních institucí (v mld. Kč)	Podíl dluhu sektoru vládních institucí na HDP (v %)
2015	1839,5	40,9
2016	1891,2	40,9
2017	1937,6	40,7

Zdroj: Evropská komise, MFČR, vlastní zpracování

MFČR dále uvádí, že v roce 2018 by se podíl dluhu sektoru vládních institucí měl pohybovat okolo 40,1 % HDP. Měl by se tak vrátit na stejnou úroveň, jako tomu bylo mezi lety 2010 – 2011.

Konvergenční kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí zahrnuje kromě již zmíněné nutné podmínky ještě opatření týkající se deficitu veřejných rozpočtů. **Kritérium veřejného deficitu** říká, že poměr plánovaného nebo skutečného veřejného deficitu k HDP by neměl překročit hranici 3 %. ČR měla s plněním tohoto měřítka v minulých letech problém. Obrázek č. 2 ilustruje, v jakých letech nebylo možné toto kritérium naplnit.

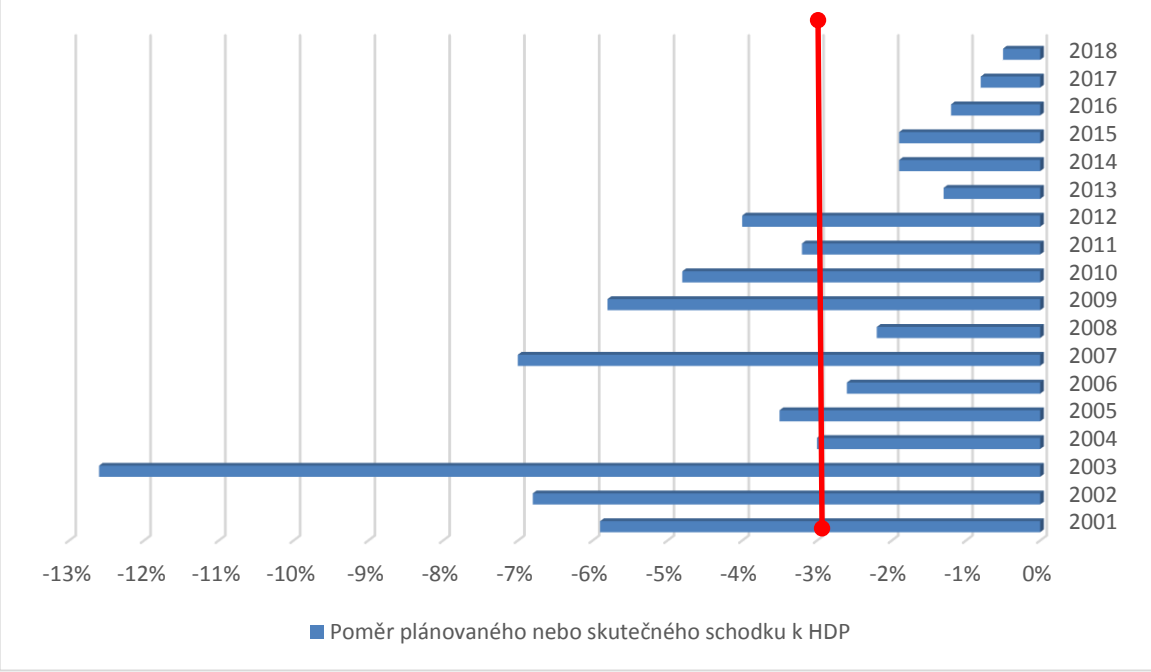

Obrázek 2: Podíl veřejného deficitu na HDP v ČR

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování

Nadměrný schodek byl zaznamenán především v roce 2003, kdy dosahoval 12,6 % HDP. O rok později ČR přijala doporučení od EU, které mělo za následek snížení schodku

veřejných financí. Úroveň 3 % ČR za posledních 14 let překročila devětkrát. Dobrou zprávou však zůstává, že od roku 2013 dochází k poklesu veřejného deficitu, a tudíž je kritérium naplňováno. Graf dále zahrnuje prognózu, která viditelně ukazuje, že plnění tohoto maastrichtského kritéria by se mělo i v dalších letech vyvíjet pozitivně.

2.3 Významnost obecního dluhu

Tato část práce je věnována pouze dluhu obcí (včetně dluhu jimi zřizovaných příspěvkových organizací a DSO), přestože je dle EU do definice místních vládních institucí zahrnut i dluh následujících subjektů:

1) Místní rozpočtové organizace
   - územní samosprávné celky (obce, kraje),
   - dobrovolné svazky obcí,
   - regionální rady regionů soudržnosti.
2) Ostatní místní vládní instituce
   - místní příspěvkové organizace – zřízené obcemi a kraji,
   - neziskové organizace poskytující služby jiným místním vládním institucím,
   - veřejné netržní korporace – společnosti poskytující technické služby,
   - veřejná zdravotnická zařízení s právní formou s. r. o. nebo a. s. vlastněná subjektem ve vládním sektoru, které byly v roce 2015 přeřazeny ze sektoru nefinančních podniků do sektoru vládních institucí.

Dluh obcí (včetně dluhu jimi zřizovaných příspěvkových organizací a DSO) je na obrázku č. 3 vyjádřen podílem k veřejnému dluhu.

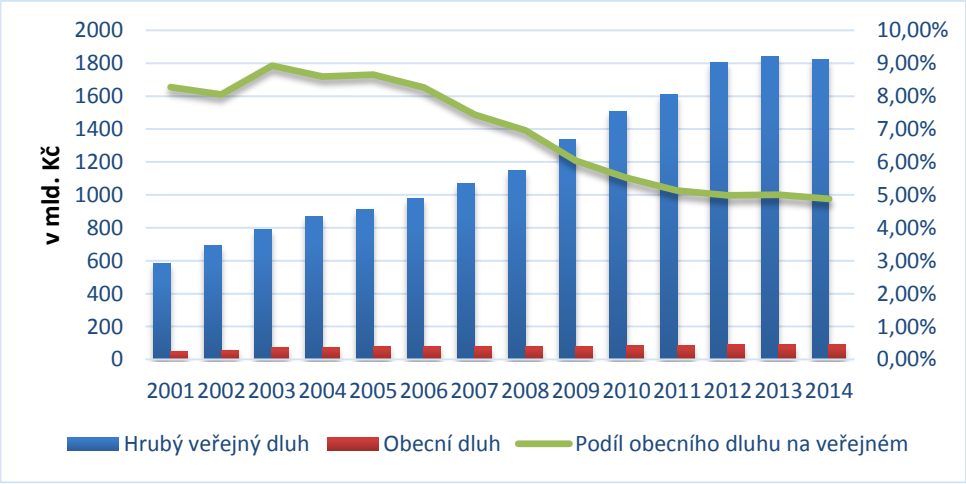

Obrázek 3: Podíl obecního dluhu na veřejném dluhu

Zdroj: ČSÚ, SZÚ za roky 2012, 2013, 2014, vlastní zpracování

V roce 2014 se obecní dluh na veřejném podílel pouze 4,8 %. Veřejný dluh se v tomto roce snížil o 20,6 mld. Kč, obecní dluh klesl o 3,3 mld. Kč. Podíl obecní zadluženosti na celkové v posledních 14 letech nepřesáhl hranici 10 %. Největší váhu na veřejném dluhu měl obecní dluh v roce 2003 (8,9 %). Od roku 2005 je zaznamenána klesající tendence.

Významnost obecního dluhu je spatřována v jeho podílu na HDP. Tento ukazatel se v letech 2003 - 2014 nevyvíjel nijak rozdílně (obrázek č. 4). Pohyboval se v rozmezí od 1,5 % - 2,5 %, přičemž jeho průměrná hodnota od roku 2001 – 2014 činila 2,18 %. Dle Provazníkové (2015) velikost celkového dluhu obcí v ČR nebyla v roce 2014 v porovnání s některými jinými státy nadměrná – dosahovala 2,09 % HDP.

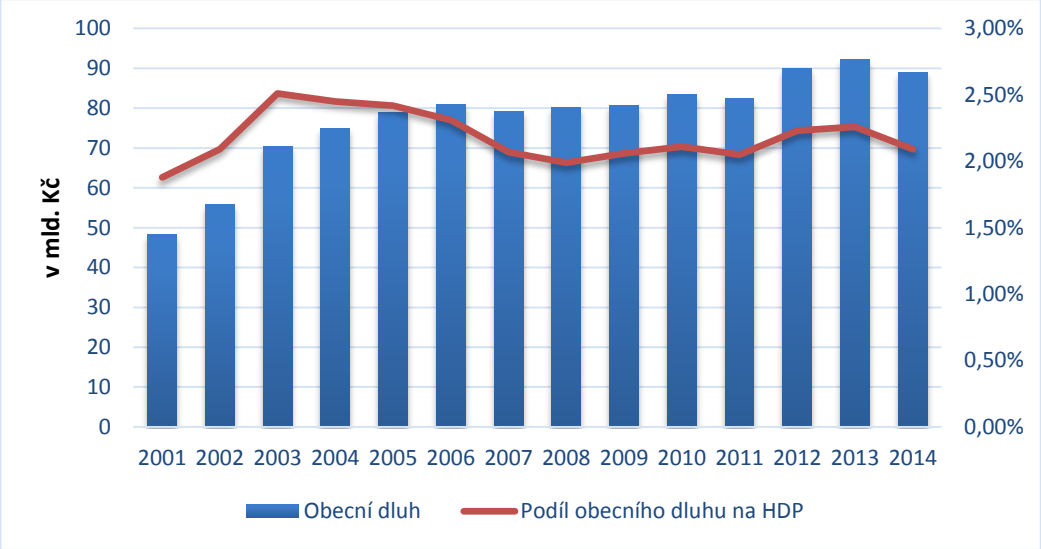

Obrázek 4: Podíl obecního dluhu na HDP

Zdroj: ČSÚ, SZÚ za roky 2012, 2013, 2014, vlastní zpracování

Na otázku, zda dluhy municipalit ohrožují veřejné finance, lze odpovědět jednoznačně:

- v současné době ČR splňuje konvergenční kritéria týkající se veřejného dluhu a veřejného deficitu, tudíž není ohrožena udržitelnost stavu veřejných financí,
- podíl obecního dluhu na veřejném dluhu je nízký, za posledních 14 let činil v průměru 6,9 %,
- podíl obecního dluhu na HDP je zpravidla neměnný, v letech 2001 – 2014 dosahoval v průměru 2,18 %.

Dluh základních územních celků proto zatím nepředstavuje závažný jev pro veřejné finance. Municipality jsou ve svém rozhodování velmi pečlivé a hospodaří nadmíru opatrně.

2.4 Struktura obecních dluhů

Zadlužení municipalit je zapříčiněno tím, že výdaje obecních rozpočtů rostou rychleji než jejich příjmy. Obce se mohou v propasti dluhů ocitnout několika způsoby, které budou uvedeny ve 3. kapitole. Místní samosprávy nejsou nijak omezovány ve svém rozhodování o dluhu. Zákon jim umožňuje vypůjčit si peníze na jakoukoliv aktivitu od kohokoliv. Rozhodující není ani výše zapůjčené částky. Stát za závazky obcí neručí.

Obecní dluh se skládá z bankovních úvěrů, komunálních dluhopisů a z přijatých návratných finančních výpomocí a ostatních dluhů. Souhrnné údaje o těchto návratných příjmech jsou shrnuty v tabulkách č. 3, 4 a 5.

Návratné příjmy představují zdroje zadluženosti obcí. S využíváním návratných příjmů je spojeno vedle splátky jistin také úrokové zatížení. Splácení dluhu se může stát problémem v dalších letech, zejména za situace, kdy obec nemá dostatečné možnosti a pravomoc na to, aby mohla zvyšovat své příjmy (Peková, 2004).

Tabulka 3: Bankovní úvěry od peněžních ústavů

Bankovní úvěry	
Druhy a doba splatnosti:	➢ krátkodobý – splatnost do 1 roku ➢ střednědobý – splatnost do 10 let ➢ dlouhodobý – splatnost více jak 10 let
Čerpání:	na základě úvěrové smlouvy s peněžním ústavem do výše sjednané v ní: ➢ jednorázové převodem na běžný účet obce ➢ postupné uvolňování finančních prostředků
Nejčastější poskytovatel:	➢ Česká spořitelna, a. s. ➢ Komerční banka, a. s. ➢ Československá obchodní banka, a. s.
Získání:	obec musí předložit tyto dokumenty: ➢ účetní výkazy za alespoň 2 účetní období ➢ ověřený souhlas zastupitelstva obce o přijetí úvěru
Rozhodnutí o přijetí:	plně v kompetenci zastupitelstva obce
Účel:	předfinancování investičních projektů, dlouhodobé investice v oblasti technické infrastruktury, výstavba, rozšiřování a zateplování školských zařízení, bytového fondu a jiné občanské vybavenosti
Ručení:	nemovitým majetkem, budoucími příjmy rozpočtu obce, cennými papíry (směnkami)

Zdroj: odborné konzultace, vlastní zpracování

Nejdostupnějším zdrojem návratného financování je bankovní úvěr. Jak uvádí Provazníková (2015), obce jsou vnímány jako méně rizikoví klienti, proto je pro ně lehké úvěr získat. Výše úrokové sazby vychází z diskontní sazby, kterou vyhlašuje Česká národní banka. Dále je stanovena konkrétním peněžním ústavem na základě doby poskytnutí, účelu využití, druhu úvěru atd. Od výše úrokové sazby se odvíjí úrokové náklady. To znamená, že obec kromě vlastního splácení dluhu (jistiny) bude platit též úroky (tzv. anuita - součet jistiny a úroků). Dluhové náklady tak mohou pro obec znamenat finanční zatížení, které může omezovat financování jiných potřeb.

Využití bankovního úvěru pro splacení obecního dluhu je spojeno s řadou povinností. Pokud by obec chtěla přijmout bankovní úvěr, musí na tomto základě nejdříve zpracovat záměr a doložit možné zdroje financování v budoucích letech. Žádost o úvěr musí projít schvalovacím procesem. Peněžní ústav může požadovat ještě některé dodatečné podmínky, které mohou být u jednotlivých velikostních kategorií obcí rozdílné. Může se například jednat o podmínku minimálního finančního obnosu na běžném účtu obce před čerpáním úvěru.

Další možností půjčování si je vydávání komunálních dluhopisů, které jsou upravovány zákonem č. 190/2004 Sb., zákon o dluhopisech. Dle tohoto zákona je komunální dluhopis zastupitelný cenný papír, který je vydávaný obcemi. Je s ním spojeno právo na splacení dlužné částky v nominální hodnotě, vyplacení výnosů z tohoto cenného papíru a povinnosti emitenta toto právo uspokojit.

Tabulka 4: Komunální obligace

Komunální obligace	
Emitent:	obec
Administrátor:	věřitelská banka
Účel:	rekonstrukce, plynofikace, výstavba infrastruktury, hromadné dopravy, skládky, atd.
Splatnost:	5 - 15 let
Problém:	obec finanční prostředky nevynaloží na předem stanovený účel a posléze není schopna je navrátit
Příklad:	obec Smržovka v roce 1994

Zdroj: odborné konzultace, vlastní zpracování

Především v minulých letech docházelo ke značnému využívání komunálních dluhopisů, a následně k vzrůstající zadluženosti veřejných rozpočtů. Města své neuhrazené závazky

řešila tak, že na jejich úhradu získávala peníze pomocí emise komunálních dluhopisů, čímž docházelo k rolování dluhu (Parlamentní listy, 2011).

Odborná veřejnost je s tímto problémem seznámena a rizikovost komunálních dluhopisů ukazuje na příkladu obce Smržovky, která vydala za účelem bytové výstavby komunální dluhopisy. Ty odkoupila Česká spořitelna, a. s. Jejich splatnost byla sedmiletá. Zastupitelstvo obce se rozhodlo peněžní prostředky vložit do jiné oblasti, která nebyla schopná přinést takové finanční obnosy, s nimiž se počítalo.

Dle Provazníkové (2015) poslední emitace komunálních dluhopisů proběhla v roce 2014 městem Liberec. V současné době tuto položku návratných příjmů využívá pouze hlavní město Praha a již zmíněný Liberec. Se svými závazky by se Praha měla vypořádat do roku 2023 a Liberec o 2 roky déle.

Poslední položka struktury obecních dluhů je představována přijatými návratnými finančními výpomoci a ostatními dluhy, které jsou charakterizovány tabulkou č. 5.

Tabulka 5: Přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy

Přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy	
Finanční výpomoc:	poskytnuta bezúročně z rozpočtu: ➢ ÚSC ➢ městské části hl. města Prahy ➢ Svazku obcí nebo Regionální rady regionu soudržnosti
Druhy přijatých finančních výpomocí a doba splatnosti:	➢ krátkodobé – doba splatnosti do 1 roku ➢ dlouhodobé – doba splatnosti nad 1 rok
Půjčky:	➢ Státní fond životního prostředí ➢ Státní fond rozvoje bydlení
Účel:	předfinancování projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU, výstavba či modernizace bytového fondu, ochrana vod, intenzifikace čistíren odpadních vod

Zdroj: odborné konzultace, vlastní zpracování

2.5 Vývoj obecního dluhu v letech 2005 - 2014

Data a informace k podkapitole vývoj obecních dluhů byly čerpány ze Státního závěrečného účtu územních rozpočtů – 2014, jehož součástí je i souhrnná zpráva o výsledcích hospodaření územních samosprávných celků, Dobrovolných Svazků Obcí (dále jen DSO) a Regionálních rad regionů soudržnosti. Vývoj struktury dluhu obcí (včetně dluhu jimi zřizovaných příspěvkových organizací a DSO) od roku 2005 – 2014 je zachycen na obrázku č. 5.

Časové rozmezí 10 let bylo zvoleno z důvodu jeho vypovídající schopnosti, neboť během něj uplynula necelá tři funkční období zastupitelstev obcí (2006, 2010, 2014).

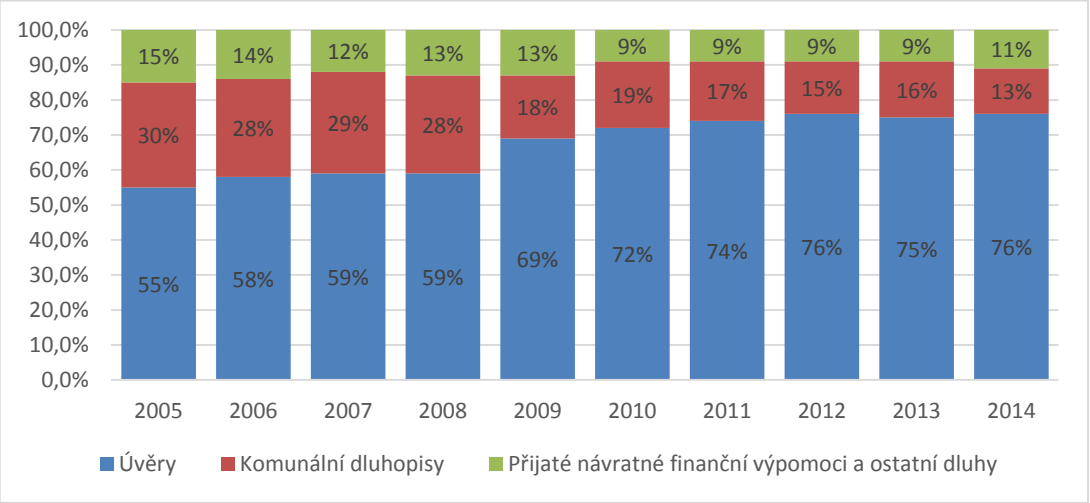

Obrázek 5: Struktura dluhu obcí od roku 2005 – 2014 (v %)

Zdroj: SZÚ 2014, vlastní zpracování

Obecní dluh je nejvíce tvořen bankovními úvěry, které vykazují rostoucí trend. Toto pravidlo platilo ve všech letech, s výjimkou roku 2013, kdy byl zaznamenán pokles o 1 %. K největšímu nárůstu úvěrů (o 10 %) došlo v letech 2008 – 2009. Naopak v této době municipality snížily vydávání komunálních obligací (o 10 %).

Druhou největší skupinu obecního dluhu tvoří komunální dluhopisy, které se v roce 2014 na dluhu obcí podílely 13 %. Mají klesající tendenci. Poslední složka obecního dluhu - přijaté finanční výpomoci a ostatní dluhy není nikterak závažná. V rozmezí let 2005 - 2014 tvořila průměrně 11,4 %.

Níže je uvedena tabulka s celkovým dluhem municipalit. Dluh obcí (včetně jimi zřizovaných příspěvkových organizací a DSO) v roce 2014 byl 88,9 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2013 se snížil o 3,3 mld. Kč. Za posledních 10 let narostl celkem o 9,9 mld. Kč.

Tabulka 6: Struktura dluhu obcí od roku 2005 – 2014 (v mld. Kč)

Ukazatel	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Úvěry	43,7	47,1	46,7	47,4	55,8	59,9	60,9	68,3	68,8	67,7
Komunální dluhopisy	23,5	22,9	22,6	22,7	14,7	15,8	14	13,8	15	11,8
Přijaté finanční výpomoci	11,8	10,9	9,9	10	10,1	7,6	7,5	7,9	8,4	9,4
Celkem	**79**	**80,9**	**79,2**	**80,1**	**80,6**	**83,3**	**82,4**	**90**	**92,2**	**88,9**

Zdroj: SZÚ 2014, vlastní zpracování

2.5.1 Vývoj dluhu obcí bez čtyř největších měst

Nejvyšší podíl na celkové zadluženosti obcí mají velká města, konkrétně se jedná o hlavní město Prahu a statutární města Brno, Ostravu a Plzeň. Obrázek č. 6 ilustruje, jakým procentem se tato čtyři města podílejí na celkovém zadlužení obcí.

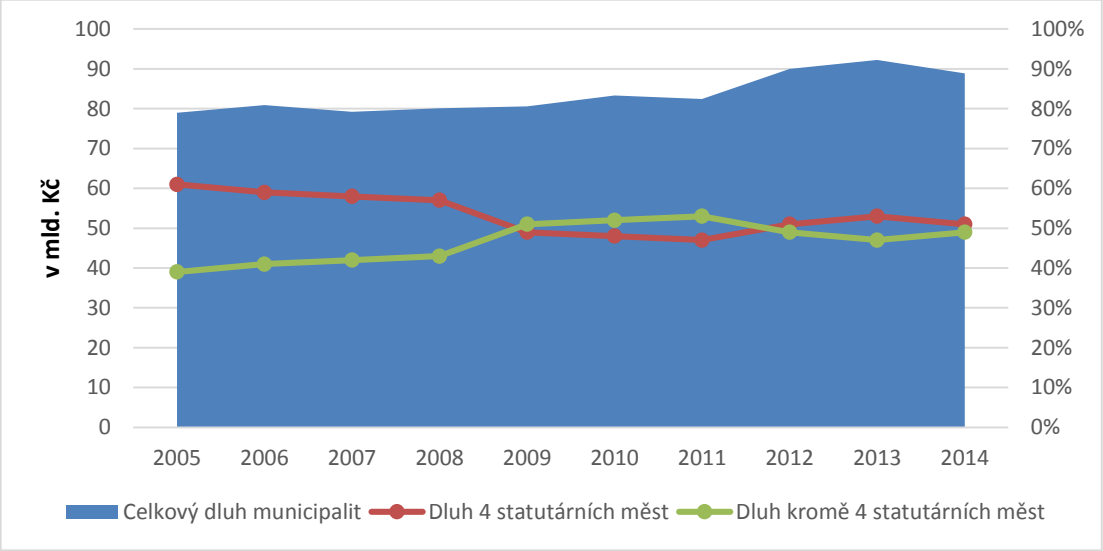

Obrázek 6: Vývoj zadluženosti obcí bez 4 statutárních měst

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování

V roce 2014 se města Praha, Brno, Ostrava a Plzeň na celkovém dluhu municipalit podílela 51 %. Z toho hlavní město Praha 38,2 %. Podíl dluhu obcí kromě zmíněných 4 měst, se za poslední desetiletí pohyboval v rozmezí od 39 % - 53 %. V úvahu bude brán rok 2014, kdy výše dluhu obcí bez 4 měst činila 43,6 mld. Kč. Kdyby byla tato hodnota rozpočítána mezi zbylé zadlužené obce (3 659), každé obci by připadl dluh přibližně ve výši 11 915 824 Kč. Za posledních 10 let se zadlužení obcí vyjma měst Prahy, Brna, Ostravy a Plzně zvýšilo o 13 mld. Kč. Největší nárůst byl zaznamenán v položce úvěry. Naopak využívání přijatých návratných finančních výpomocí pokleslo o 1,3 mld. Kč. Nejvyšší meziroční nárůst zadluženosti obcí byl zaznamenán mezi lety 2008 – 2009 (o 7 mld. Kč), kdy se česká ekonomika nacházela v období recese. Obce, bez hlavního města Prahy a statutárních měst Brna, Ostravy a Plzně, byly nejvíce zadlužené v roce 2011 (53 %).

2.5.2 Dluh obcí podle velikostních skupin v letech 2011 - 2014

Tato podkapitola ukazuje, jak se vyvíjel obecní dluh vzhledem k velikostním skupinám municipalit. Data za všechny obce v ČR byly poskytnuty paní Ing. Věrou Kameníčkovou, analytičkou společnosti CRIF – Czech Credit Bureau, a. s (dále jen CRIF – CCB). Budou

použity pro výpočty v následujících podkapitolách (2.5.2 – 2.5.5). Výpočty jsou provedeny s využitím údajů za roky 2011 – 2014. Municipality byly rozděleny dle 5 kategorií.

Tabulka č. 7 ukazuje rozdělení dle jednotlivých velikostních skupin obcí.

Tabulka 7: Počet obcí dle velikostních kategorií

Velikostní skupina obce	Počet obcí				Průměrný počet obcí (2011 - 2014)
	2011	2012	2013	2014	
1 – 199	1522	1466	1459	1453	1475
200 – 499	1974	2016	2011	2000	2000
500 – 999	1355	1365	1355	1368	1361
1000 – 4999	1123	1126	1152	1156	1139
5000 a více	272	273	271	271	272
Celkem	6246	6246	6248	6248	6247

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Nejvíce početní skupiny tvoří municipality s nejmenší velikostí. Nejpočetnější skupinou jsou obce s 200 – 499 obyvateli, kterých bylo v roce 2012 rekordních 2 016. V roce 2014 jejich počet klesl na 2 000. Průměrně jich v rámci let 2011 – 2014 bylo 1 475. Naopak nejméně je v ČR obcí, které mají nad 5 000 obyvatel. Z těchto dat budeme dále vycházet.

Možné riziko pro veřejné zadlužení představují obce, které se potýkají s dluhem. Rozhodujícím faktorem je samozřejmě jejich velikost. Ty nejmenší mají větší problém se splácením dluhů než ty větší, ale obrázek č. 7 zachycuje, že vykazují celkově velmi malý počet zadlužených obcí. Obce nad 5000 obyvatel jsou téměř všechny zadluženy, proto i přes jejich nízkou hodnotu v obrázku jsou na tom lépe malé obce. Důvod je spatřován, jak už bylo uvedeno výše, v malé likviditě obce a strachu zastupitelstva s případným zadlužením. Například u velkých měst není tak problematické opatření finančních prostředků na zajištění dluhu. To je jeden z důvodů, proč skoro všechna města nad 5000 obyvatel vykazují zadlužení.

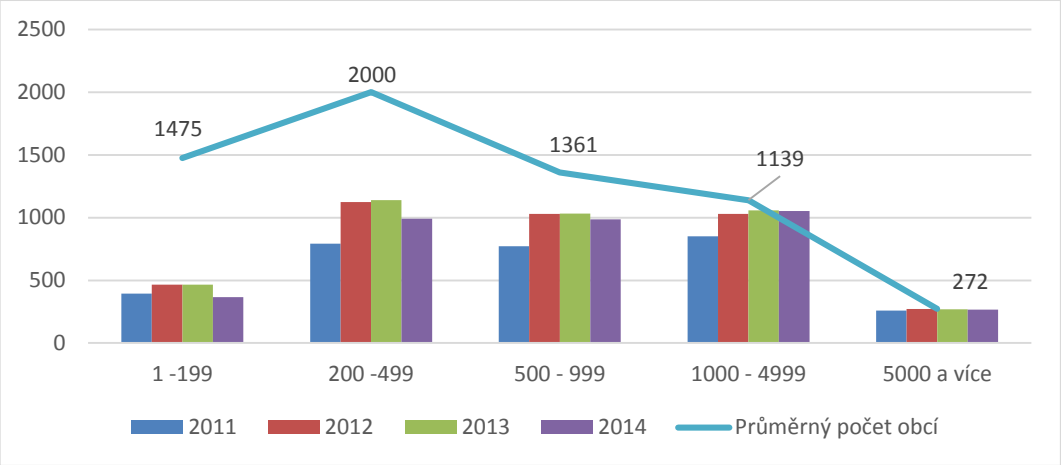

Obrázek 7: Počet zadlužených obcí dle velikostních skupin

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Zatímco v roce 2011 zadluženost vykázalo 3 070 obcí z celkového počtu obcí 6246 (tj. 49,2 % obcí), v roce 2014 bylo zadlužených 3 663 obcí z celkového počtu 6 248 obcí (tj. 58,6 % obcí). V tomto roce oproti roku 2013 klesl počet zadlužených obcí o 304 obcí.

Dokazuje to i následující obrázek, kde je vyjádřen podíl zadlužených obcí vzhledem k celkovému počtu v jednotlivých skupinách obcí. Z obrázku č. 8 je patrné, že v roce 2014 bylo ve své kategorii nejméně zadlužených malých obcí a to 25 % z celkového počtu 1453 obcí. Kdyby byly porovnány všechny čtyři roky, rok 2014 by znamenal procentuální snížení u všech skupin. Největší sedmiprocentní pokles byl zaznamenán u prvních 2 kategorií.

Obrázek 8: Podíl zadlužených obcí vzhledem k celkovému počtu obcí

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Tabulka č. 8 ilustruje podíl zadlužených obcí v dané velikostní skupině na celkovém dluhu obcí.

Tabulka 8: Podíl zadlužených obcí na celkovém dluhu obcí

Velikostní skupina	2011		2012		2013		2014	
	dluh v tis. Kč	v %	dluh v tis. Kč	v %	dluh v tis. Kč	v %	dluh v tis. Kč	v %
1 – 199	555 720	0,7	559 482	0,6	700 811	0,7	457 262	0,5
200 – 499	2 000 190	2,4	2 337 275	2,5	2 624 848	2,8	2 068 988	2,4
500 – 999	3 136 735	3,8	3 221 468	3,5	3 256 615	3,4	3 367 134	3,9
1000 – 4999	9 393 396	11,5	9 846 514	10,7	9 809 448	10,4	9 006 499	10,4
5000 a více	66 696 749	81,6	76 120 609	82,7	78 236 867	82,7	71 938 409	82,8
Celkem	81 782 790	100	92 085 348	100	94 628 590	100	86 838 292	100

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Velikost dluhu byla největší u měst s více než 5000 obyvateli. Dluh těchto obcí se na celkovém municipálním dluhu podílel okolo 82,8 %. Naopak nejmenší zadluženost byla u obcí s 1 – 199 obyvateli (0,5 %). Níže je uveden obrázek, sestavený z těchto dat, kde jsou rozdíly mezi velikostními skupinami vidět zřetelněji.

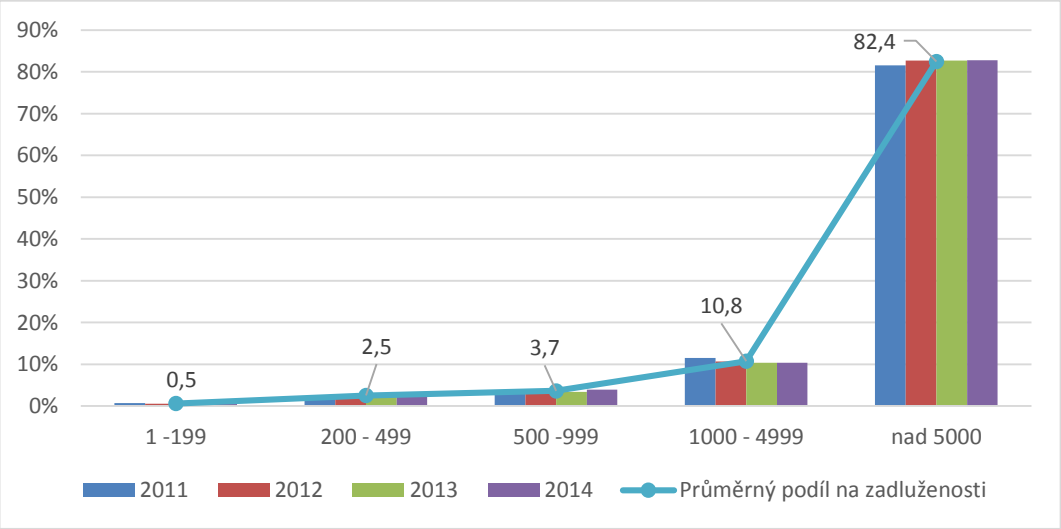

Obrázek 9: Podíl zadlužených obcí na celkovém dluhu obcí

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Zajímavé je, že i přesto, že nejpočetnější skupinu obcí představovaly obce s 200 – 499 obyvateli, dluh těchto obcí je poměrně zanedbatelný (2,5 %). V roce 2014 výše dluhu klesla všem znázorněným, kromě 3 a 5 velikostní třídy.

2.5.3 Dluh obcí přepočtený na obyvatele zadlužených obcí

Tato podkapitola bude zaměřena na počet obyvatel v obcích s dluhem. Na základě těchto údajů bude spočítán průměrný dluh na obyvatele zadlužené municipality. Následně bude analyzováno, jakou velikostní kategorii obcí dluh nejvíce ohrožuje.

Tabulka 9: Počet obyvatel zadlužených obcí

Velikostní skupina	Počet obyvatel zadlužených obcí			
	2011	2012	2013	2014
1 – 199	51 784	61 448	62 016	49 517
200 – 499	270 844	382 405	386 910	339 523
500 – 999	548 756	737 107	733 848	700 403
1000 – 4999	1 785 512	2 087 684	2 138 313	2 138 220
5000 a více	6 414 002	6 459 367	6 440 137	6 399 417
Celkem	9 070 898	9 728 011	9 761 224	9 627 080

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Celkový počet obyvatel zadlužených obcí od roku 2011 vzrostl o 556 182, ale v roce 2014 oproti roku 2013 poklesl u všech kategorií. Obrázek č. 10 informuje o počtu obyvatel obcí s dluhem a počtu obyvatel ostatních obcí.

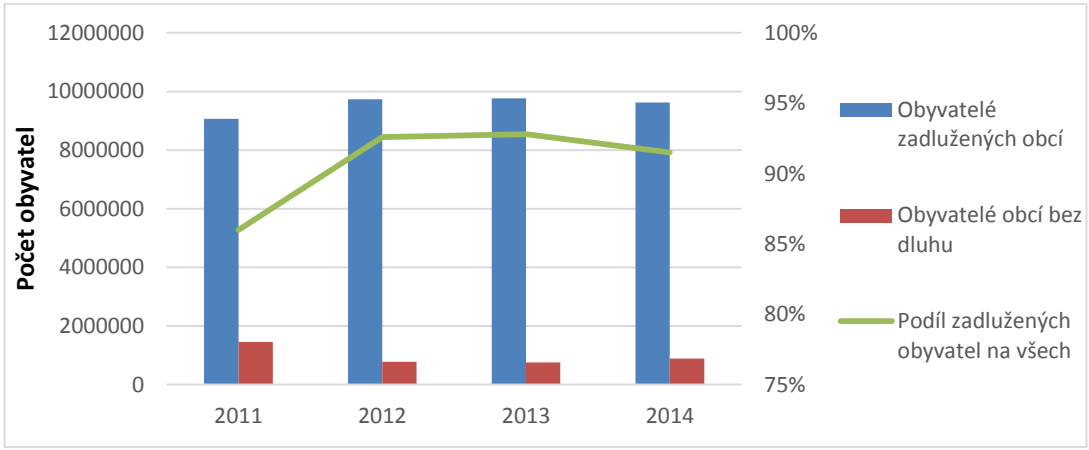

Obrázek 10: Podíl obyvatel zadlužených obcí na všech obyvatelích

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

V roce 2014 byl podíl obyvatel obcí s dluhem k celkovému počtu obyvatel obcí 91,5 %, za což dle autorčina názoru mohou velká města, kde se koncentruje převážná většina lidí.

Další schéma (obrázek č. 11) zobrazuje zadluženost obcí přepočtenou na obyvatele obcí s dluhem. Průměrný dluh na obyvatele ve skupině od 1 do 199 obyvatel v roce 2014 byl 9 234 Kč. Představoval tak druhý nejvyšší průměrný dluh (na obyvatele zadlužených obcí). Prvenství si drží kategorie s největším počtem obyvatel (11 241 Kč). To se dalo očekávat, neboť její podíl na celkovém dluhu byl 82,4 %.

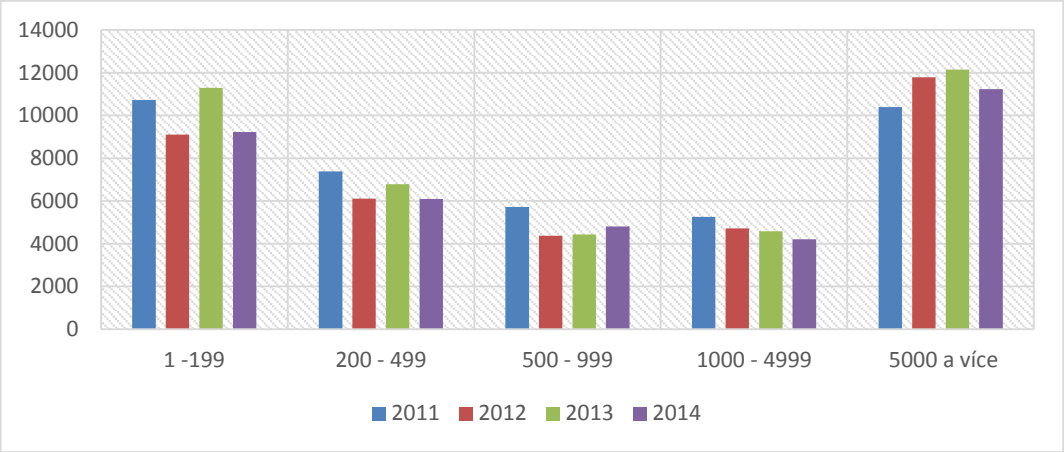

Obrázek 11: Zadluženost obcí na obyvatele obcí s dluhem (v Kč)

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Skupina obcí s počtem obyvatel pod 200 vykázala nejmenší procentuální podíl na všech zadlužených obcí (0,5 %), ale v přepočtu na obyvatele je její dluh druhý nejvyšší. Na základě těchto analýz autorka usuzuje, že nejrizikovější skupinou je velikostní kategorie obcí s 1-199 obyvateli. Je zřejmé, že tyto místní samosprávy vykazují nejmenší podíl na výnosu sdílených daní, proto jejich příjmy jsou poměrně nízké. Pokud se obec z této velikostní třídy zadluží, je pro ni problematické tuto situaci zvládnout.

2.5.4 Vývoj dluhu obcí podle krajů v letech 2011 - 2014

Jak už bylo uvedeno výše, velký podíl na obecní zadluženosti mají velká města, především hlavní město Praha, které v roce 2014 vykázalo největší dluh (34, 5 mld. Kč). Pro následující obrázky (č. 12 a č. 13) byl vypočítán součet dluhu obcí v jednotlivých krajích. Bude prezentován v procentuálním vyjádření za období 2011 – 2014, jako podíl dluhu všech obcí z jednoho kraje na celkovém zadlužení obcí. Zpracovány jsou dva diagramy, pro uvedení průměrného procentuálního zadlužení s hlavním městem Prahy a bez něj. Závěr této

podkapitoly bude věnován analýze dluhu obcí dle krajů přepočtený na obyvatele daného kraje (v rámci let 2011 – 2014).

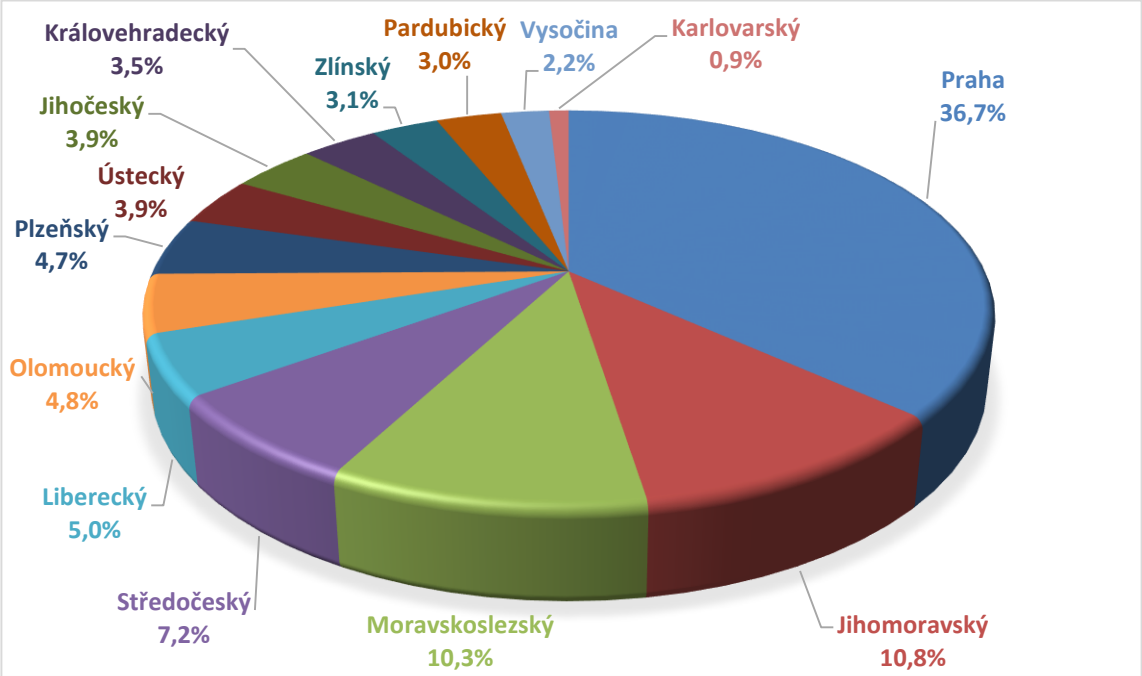

Obrázek 12: Zadluženost obcí dle krajů včetně Prahy v letech 2011 – 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Praha se na průměrné zadluženosti ve zmíněných letech podílela 36, 7 %. Druhé největší procento představoval kraj Jihomoravský, poté kraj Moravskoslezský. Zanedbatelným poměrem (0,9 %) se účastnil kraj Karlovarský.

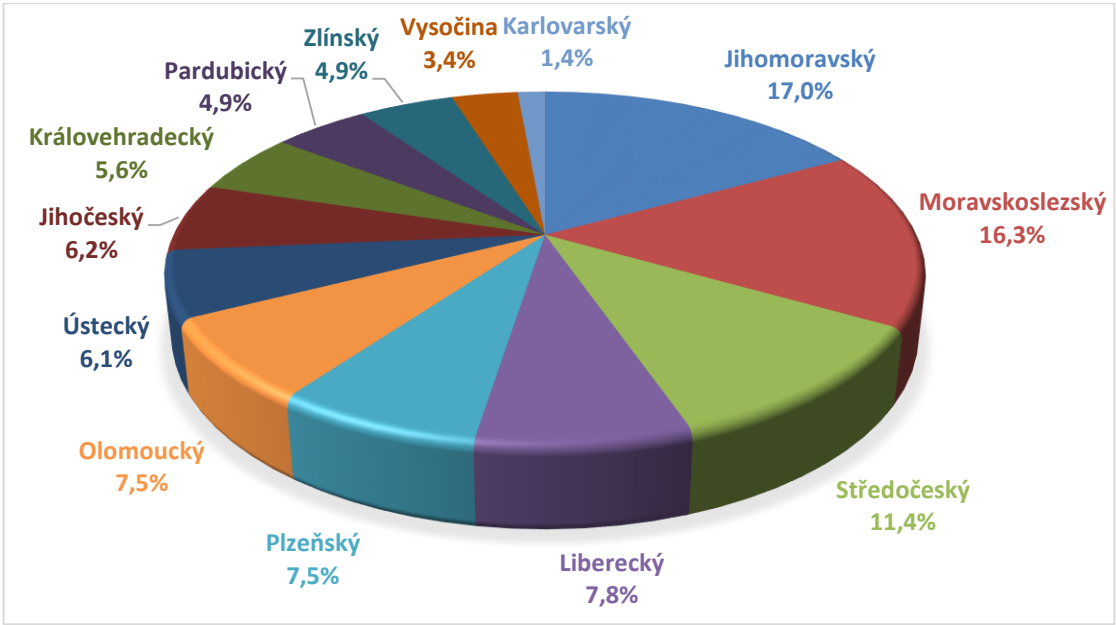

Obrázek 13: Zadluženost obcí dle krajů vyjma Prahy v letech 2011 – 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Na celkové zadluženosti obcí kromě Prahy se více než 10 % podílel kraj Jihomoravský (17 %), Moravskoslezský (16,3 %) a Středočeský (11,4 %). Kraj Pardubický a s ním sousedící kraj Královehradecký v rozmezí 4,9 – 5,6 %. V rámci let 2011 – 2014 nebyl zaznamenán skokový pokles či nárůst zadlužených obcí dle jednotlivých krajů.

V této souvislosti je nezbytné poukázat na dluh obcí dle krajů přepočtený na obyvatele tohoto kraje. Dluh je uveden v tabulce č. 10. Je řazen sestupně dle průměru za roky 2011 - 2014.

Tabulka 10: Dluh obcí podle krajů přepočtený na obyvatele daného kraje (v Kč)

Kraj	2011	2012	2013	2014	Průměr dluh na obyvatele (2011 – 2014)
Praha	21 166	26 147	28 486	27 771	25 893
Vysočina	3 491	4 721	5 043	3 732	4 247
Jihočeský	4 272	3 563	4 153	3 203	3 798
Plzeňský	3 117	3 397	4 291	3 607	3 603
Pardubický	3 523	3 268	3 693	2 840	3 331
Karlovarský	3 579	3 914	4 080	1 643	3 304
Královehradecký	2 565	2 801	3 270	3 143	2 945
Středočeský	2 566	2 698	3 369	2 814	2 862
Olomoucký	1 898	2 927	2 947	2 427	2 550
Zlínský	1 690	2 105	1 795	1 652	1 811
Jihomoravský	1 668	1 779	1 785	1 816	1 762
Ústecký	1 308	1 549	1 351	1 268	1 369
Liberecký	1 060	1 177	1 080	940	1 064
Moravskoslezský	816	822	875	725	810

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Nejmenší výše dluhu ve všech uvedených letech připadla na obyvatele Moravskoslezského kraje. Průměrně činila 810 Kč na obyvatele. Na pražského obyvatele byla naopak největší. Pokles dluhu na občana, dle jednotlivých krajů v roce 2014, oproti předchozímu roku, byl zaznamenán téměř u všech. Výjimku tvořil kraj Jihomoravský. Největšího snížení (2014/2013) bylo docíleno u kraje Karlovarského (o 60 %).

2.5.5 Vývoj dluhu obcí podle regionů v letech 2011 - 2014

Závěrečná podkapitola se bude zabývat analýzou, jaké obce dluh nejvíce ohrožuje z hlediska regionů. Výpočty jsou analogické jako v předešlé podkapitole (2.5.4). V ČR se kraje sdružují do osmi regionů NUTS II.

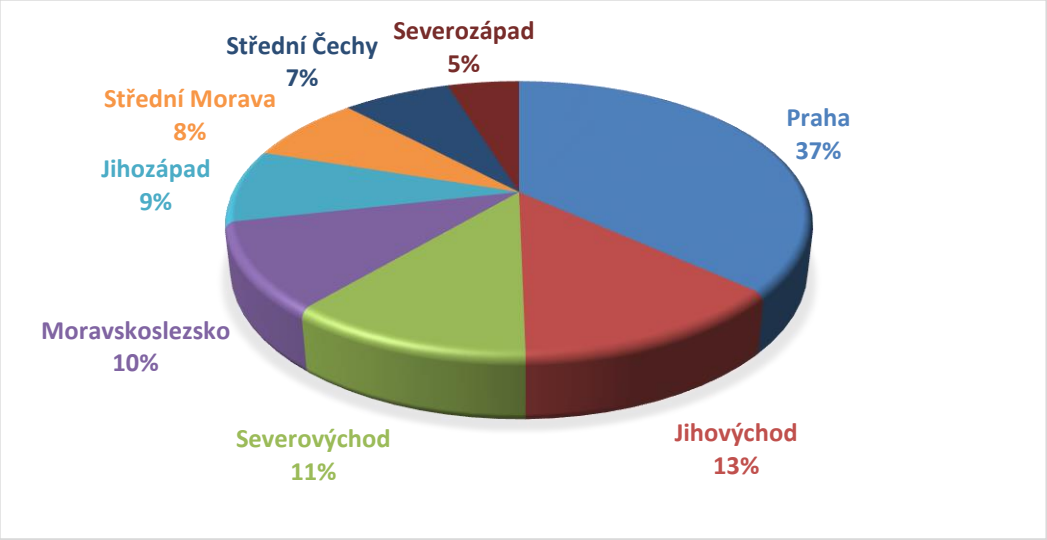

Obrázek 14: Zadluženost obcí dle regionů včetně Prahy v letech 2011 – 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Největším regionem, podílejícím se na zadluženosti obcí, je Praha. Následuje Jihovýchod, který je tvořen krajem Jihomoravským a krajem Vysočina. Tyto dva regiony se na zadlužení podílejí celkově 50 %. Naproti tomu nejmenší zadlužení vykazuje: Severozápad (Karlovarský a Ústecký kraj), Střední Čechy, Střední Morava (Olomoucký a Zlínský kraj). V součtu se podílejí 20 %.

Obrázek 15: Zadluženost obcí dle regionů vyjma Prahy v letech 2011 – 2014

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Regiony s výjimkou Prahy se na celkovém obecním zadlužení podílejí následovně. Nejvyšší poměr představuje Jihovýchod (20 %), Severovýchod (18 %) a Moravskoslezsko (16 %). Regiony Jihozápad a Střední Morava vykazují obdobné zadlužení (13 - 14 %). Dluh regionů v přepočtu na jejich obyvatele je zachycen v tabulce č. 11.

Tabulka 11: Průměrný dluh na obyvatele dle regionů (v Kč)

Region	Průměrný dluh na obyvatele v rozmezí let 2011 - 2014
Praha	25 893
Jihozápad	7 401
Severovýchod	7 340
Jihovýchod	6 009
Severozápad	4 673
Střední Morava	4 361
Střední Čechy	2 862
Moravskoslezsko	810

Zdroj: vlastní zpracování dle dat poskytnutých společností CRIF - CCB

Největší průměrný dluh (2011 – 2014) na obyvatele vykázal region Praha. Druhý největší průměr dluhu na obyvatele byl představován regionem Jihozápad (7 401 korun na obyvatele). Nejmenší průměrný dluh na obyvatele mají v regionu Moravskoslezské (810 korun na obyvatele).

3 DŮVODY A PŘÍČINY ZADLUŽENÍ OBCÍ

Jednou z forem podpory rozvoje obcí je dotační politika. Obcím se prostřednictvím dotací naskýtá příležitost zlepšit kvalitu služeb pro své občany, ale zároveň se s nimi pojí riziko zadlužení některých municipalit. Dotace tak z pohledu obce tvoří na jednu stranu velkou příležitost, na stranu druhou velké riziko zadlužení. Dotace z fondů EU a národní investiční dotace vyžadují spoluúčast žadatele. Některé jsou vypláceny na běžný účet obce až zpětně po realizaci projektu. Místní samospráva musí předem doložit, že je schopná projekt financovat buď v plné výši, nebo částečně. Pokud nemá dostatečné zdroje na pokrytí všech nákladů projektu, musí hledat pomoc jinde. Jak bylo zmíněno výše, může zajistit dluhové financování formou bankovních úvěrů, či různých půjček. Důležité je uvědomění, že každý projekt

vyžaduje zajištění provozu a údržby. Obec musí zvážit, zda se jí finanční zátěž vyplatí nebo zda to pro ni bude znamenat ztrátu v jiných oblastech.

3.1 Dotace

Dotací se dle zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů (zákon č. 250/2000 Sb.) rozumí peněžní prostředky ze státního rozpočtu, státních finančních aktiv nebo Národního fondu, které jsou poskytnuté fyzické či právnické osobě na předem stanovený účel. Jsou projevem přerozdělovacích procesů. Obec může vystupovat buď jako příjemce nebo jako poskytovatel dotace.

Touto oblastí se zabývá celá řada odborných publikací. Píše o nich Provazníková (2015), Peková (2011), Hamerníková (Hamerníková, Maaytová, 2010), Nahodil (2009), Lajtkepová (2007), Tománek (2004), Dvořák (2008) a další. Uvedeme si dva různé způsoby rozdělení dotací, dle těchto autorů.

Dotace, které plynou do rozpočtu municipalit, jsou zpravidla:

- účelově zaměřené (specifické) - poskytovány na předem stanovený účel,
- neúčelové (všeobecné) - využití zcela v kompetenci obce.

U obou základních forem je možnost financování jak běžných tak i kapitálových výdajů.

Dotace mohou být bez finanční spoluúčasti nebo s finanční spoluúčastí. **Bez spoluúčasti** je ta, která představuje fixní částku, kterou vláda poskytne obci bez ohledu na to, jestli obec vynakládá své finanční prostředky na danou službu. Používá se zpravidla pro aktivity, které jsou důležité pro ústřední vládu, nikoliv však pro územní samosprávu, dále také na financování externalit. Naopak dotace **se spoluúčastí** má formu určitého procentního podílu na celkové vynaložené částce, tzn., že obec musí vynaložit finanční prostředky ze svého rozpočtu. Tímto jsou municipality nuceny k větší zodpovědnosti a ke zvyšování vlastních příjmů.

Systém čerpání prostředků ze státních a evropských fondů je v některých případech založen na nutnosti předfinancování projektů obcemi, které jsou často v této souvislosti nuceny brát si úvěry a splácet úroky, jež následně výrazně zatěžují jejich rozpočty, jak již bylo zmíněno výše.

S tzv. „předfinancováním“ se pojí řada problémů a úskalí:

- pokud se na předfinancování použije bankovní úvěr, a dotace nebude zpětně v plné výši vyplacena, může se zadlužení prohloubit. Toto riziko se týká zejména malých obcí, které nemají nadbytek finančních zdrojů k pokrytí dluhu,
- projekt nebude dokončen, protože si to samospráva nebude moci bez přislíbené dotace dovolit,
- administrativní náročnost,
- problematická oblast hlídání procesů v rámci samotné realizace projektů,
- zpravidla se upřednostňují velké projekty a na malé se často nedostane.

Vývoj dotací, přijatých obcemi v letech 2001 – 2014, je zachycen na obrázku č. 16.

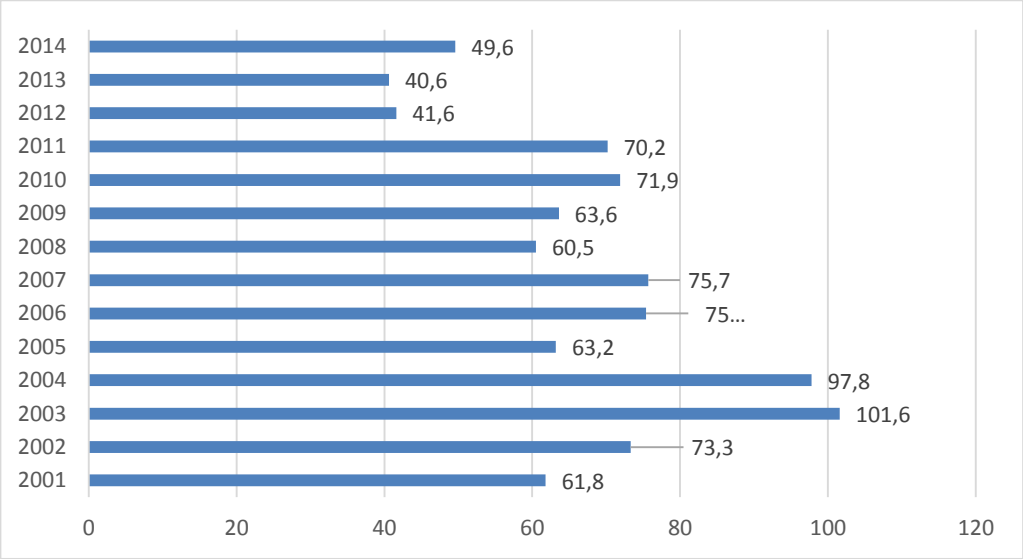

Obrázek 16: Vývoj dotací v letech 2001- 2014 (v mld. Kč)

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, 2015, s. 142

Detailní přehled o dotacích, které přijaly obce od jednotlivých ministerstev a státních fondů v roce 2014, je uveden v příloze A. Největší objem obdržely obce od Ministerstva životního prostředí (na výstavby kanalizací, nakládání s odpady, snižování rizika povodní atd.). Druhým v pořadí bylo Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (na přímé náklady na vzdělávání, programy sociální prevence, prevence kriminality). Dotace ze státního rozpočtu tvořily největší část a jejich výše činila 46,3 mld. Kč.

Pozornost musí být věnována především kapitálovým **investičním dotacím**, tj. dotacím na investiční akci, jejíž náklady jsou spojené s pořízením nebo obnovou majetku, který je zhodnocován. Vyžadují finanční spoluúčast, která se pohybuje kolem 10 – 50 % celkových nákladů. Pokud obce vynechají příležitost dotace, může se stát, že jí v budoucnu již nebudou

moci získat. Proto tohoto způsobu financování využívají a zadlužují se. Ty, které mají nízký rozpočet a nemají okamžité prostředky na financování spoluúčasti, musí investici řešit úvěrem. Na druhou stranu banky jsou k nim vstřícné. V současné době jim poskytují úvěr s poměrně nízkým úrokem (kolem 0,05 – 1,5 %). Pokud hospodaří rozumně, jsou schopny půjčku z běžného rozpočtu splácet. Jak uvádí Kameníčková (2014a) v roce 2014 tvořily investiční dotace více než jednu pětinu z celkových příjmů obcí. V roce 2013 získalo investiční dotaci celkem 56 % všech obcí.

V rámci **evropských dotací** je důležitá skutečnost, že za rok 2013 a 2014 tvořily více než polovinu celkového objemu dotací obcím. Mezi rokem 2008 – 2014 získala Česká republika dotace z Evropské unie v celkové výši 490,2 mld. Kč, které pocházely z Evropského fondu pro regionální rozvoj (54 %), z Evropského sociálního fondu (2 %) a z Fondu soudržnosti (44 %). Obce vyjma Prahy se na tomto objemu podílely 16 % (79,3 mld. Kč). Vývoj objemu evropských dotací obcím nebyl rovnoměrný. Podrobnější vývoj objemu dotací je zachycen na obrázku č. 17 (Kameníčková, 2015b).

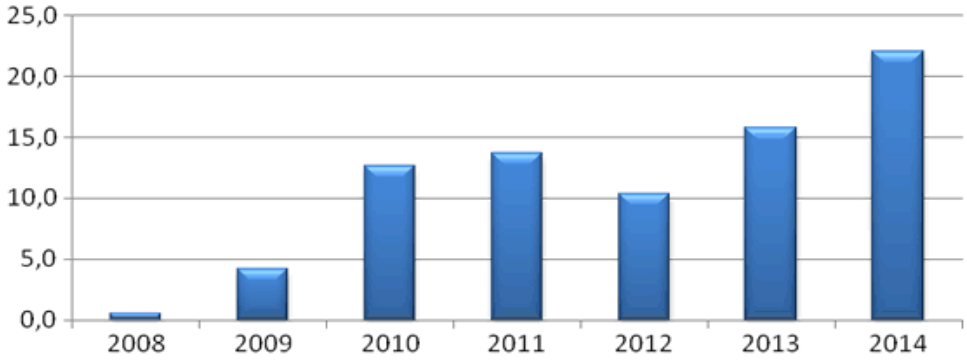

Obrázek 17: Dotace obcím ze tří hlavních evropských fondů (v mld. Kč)

Zdroj: Kameníčková, 2015b

Obce (s výjimkou Prahy) získaly v roce 2014 částku 22,2 mld. Kč (28 % z celkové částky). Rok 2013 se podílel jednou pětinou (15,9 mld. Kč). Za slabý se dá považovat rok 2012, kdy municipality obdržely méně peněz než v roce 2011 a 2010. V posledních dvou letech (2014, 2013) se však objem evropských dotací meziročně zvýšil, to znamená, že jejich čerpání se v těchto letech podstatně zrychlilo. Za zmínku stojí i skutečnost, že v období 2008 – 2014 získalo alespoň jednou dotaci z těchto fondů 92 % všech obcí. Obrázek č. 18 ilustruje podíl obcí (podle počtu obyvatel) s dotací na celkovém počtu obcí, které získaly alespoň jednou evropskou dotaci.

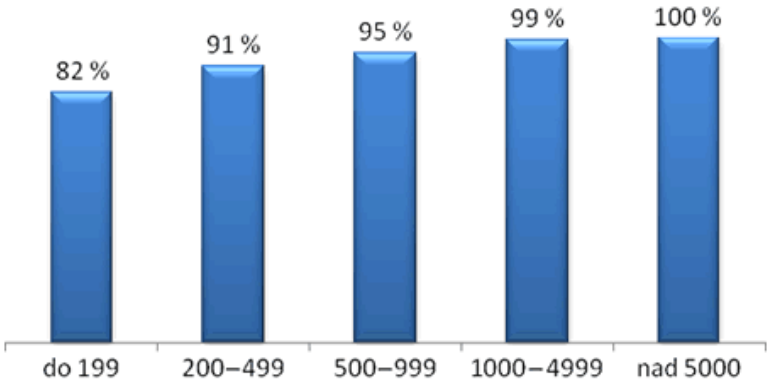

Obrázek 18: Podíl obcí (dle počtu obyvatel) s dotací na celkovém počtu obcí

Zdroj: Kameníčková, 2015b

Nejmenší podíl obcí s dotací na celkovém počtu dotací – 82 % zaujímají obce do 199 obyvatel. Naopak ty s počtem obyvatelstva nad 5 000 mají 100 % úspěšnost. Co se týče projektů v období let 2008 – 2014 uskutečnily municipality více než 20 000 projektů (1 % zrušeno).

Mělo by být také uvedeno, jakým podílem se velikostní kategorie obcí podílely na rozdělení objemu dotací. Ty největší získaly více než polovinu (53 %) objemu evropských dotací pro obce. Na obce s počtem obyvatel od 1 000 do 4 999 připadla jedna třetina (33 %). Nejméně (1 %) se na celkovém objemu dotací pro obce účastnila velikostní skupina do 199 obyvatel.

3.2 Kapitálové výdaje

Výše kapitálových výdajů se může odrážet v zadluženosti obce. Kapitálové výdaje představují investice do majetku obce, z kterého by měla mít obec užitek i v následujících letech. Slouží také na splácení půjček, které byly na financování dlouhodobých investičních potřeb získány. Velký podíl návratných půjček na financování investic se může v budoucích letech splácení půjček stát významným břemenem, z hlediska kterého může docházet k pohlcování významné části výdajů obecních rozpočtů (Peková, 1995). Jak uvádí Provazníková (2015), většina kapitálových výdajů obcí je vynakládána na projekty, které mají neziskový charakter, tudíž nepřináší žádné prostředky na splácení dluhu.

U podílu kapitálových výdajů na celkových výdajích místních rozpočtů byl zaznamenán nestabilní vývoj. Po čtyřletém meziročním poklesu kapitálových výdajů v roce 2014 došlo k jejich nárůstu (Provazníková, 2015).

Kapitálové výdaje v roce 2014 stouply o 23 %. Zdrojem kapitálových výdajů byly investiční dotace, které v tomto roce tvořily 39 % (Kameníčková, 2015c).

Vývoj výdajů obcí a DSO v letech 2001 - 2014 je obsažen v příloze B. Celkové výdaje rozpočtů obcí v roce 2014 dosáhly výše 270,6 mld. Kč. Meziročně se zvýšily o 10 %.

V přepočtu na obyvatele nejvyšší hodnotu celkových výdajů představovaly největší obce (22 832 Kč), více než 20 000 Kč na obyvatele měly ty nejmenší. U místních samospráv s počtem obyvatel od 1 000 do 4 900 byl zaznamenán nejnižší objem výdajů na obyvatele (18 689 Kč). Rozložení běžných a kapitálových výdajů obcí v přepočtu na obyvatele dle velikostních skupin obcí ilustruje obrázek č. 19 (Kameníčková, 2015c).

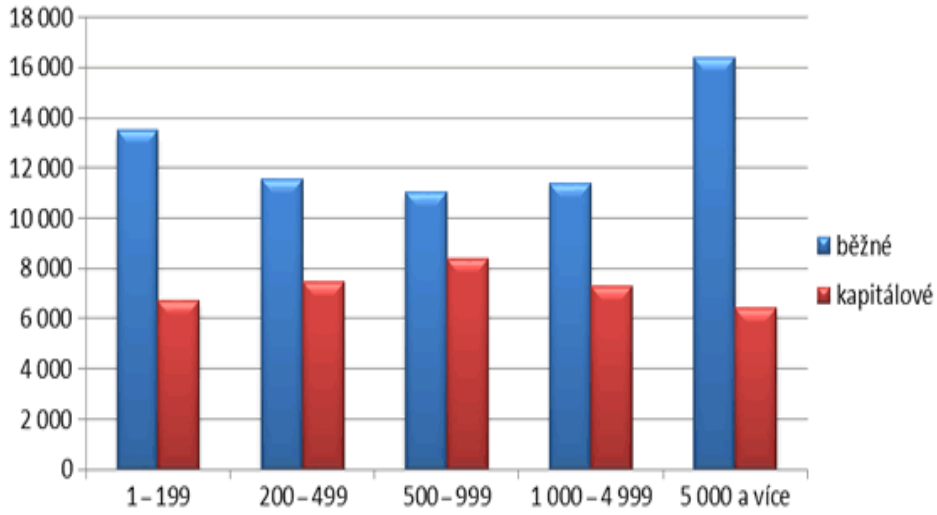

Obrázek 19: Výdaje obcí v přepočtu na obyvatele v dané vel. skupině obcí v roce 2014 (v Kč)

Zdroj: Kameníčková, 2015c

Jak již bylo uvedeno výše, obce vykázaly značně rozdílný podíl kapitálových výdajů na celkových. U těch, které mají počet obyvatel v rozmezí 500 – 999, se kapitálové výdaje na celkových podílely 43 %, naopak u největších 28 %. Nejmenší obce a ty ve skupině od 1 000 do 4 999 obyvatel dosáhly 39 % podílu kapitálových výdajů na celkových. S výjimkou kategorie nejmenších obcí se podíl kapitálových výdajů na celkových v roce 2014 meziročně zvýšil (Kameníčková, 2015c).

Z hlediska odvětvového členění směřují kapitálové výdaje obcí dlouhodobě do odvětví dopravy a vodního hospodářství. V roce 2014 činil objem těchto výdajů 40,8 mld. Kč, což představovalo více než polovinu celkově vynaložených kapitálových výdajů. Za zmínění stojí také další větší objemy investic, které jsou vynakládány především v odvětví bydlení, komunálních služeb a územního rozvoje (14,8 mld. Kč), vzdělávání a školských služeb

(11 mld. Kč), tělovýchově a zájmové činnosti (5,5 mld. Kč) a ochraně životního prostředí (5,1 mld. Kč) (Provazníková, 2015).

3.3 Kritéria rozhodování obcí o přijetí dluhu

V této podkapitole bude shrnuto, kdy se obci vyplatí se kvůli projektu zadlužit a kdy nikoliv. Jaké výhody a nevýhody představuje přijetí úvěru.

Odborná veřejnost doporučuje a praxe ukazuje, že při rozhodování se o zadlužení či zapůjčení finančních prostředků místními samosprávami záleží na pěti okolnostech. Tyto faktory jsou velmi významné a obce by je neměly opomínat. Odvíjejí se od toho, na jaký účel budou municipality přijaté prostředky vynakládat. Příklady, které jsou k jednotlivým záležitostem přiřazeny, jsou pouze ilustrativní. Jednotlivé projekty jsou rozdílné a individuální. Otázky, které by si měli zastupitelé místních samospráv klást, znějí následovně:

- Půjčujeme si finanční prostředky na projekt, který na sebe bude v budoucnu schopný vydělat?
- Půjčujeme si finanční prostředky na projekt, který by v případě odkládání do budoucnosti mohl být více finančně náročný?
- Kolik nás bude stát roční provoz tohoto projektu?
- Na jak dlouhou dobu si obec peněžní prostředky vypůjčí?
- Projekt může být zaměřený na úsporu nákladů (výměna veřejného osvětlení, zateplení), proto by se měly zvažovat i velikosti úspory.

Zastupitelstvo by mohlo schválit například projekt bytové výstavby pro mladé začínající rodiny s dětmi. Obec bude moci úvěr, půjčku splácet z nájemného. To znamená, že v tomto případě by se obec mohla zadlužit, neboť během několika let by byla schopna úvěr splatit.

Příkladem financování projektu, který by mohl v budoucnosti být nákladnější, jsou opravy a údržba silnic, chodníků. Pokud se neprovede korekce ihned, jsou-li poškozené, jejich pozdější správa bude nákladnější.

Třetí dotaz je z pohledu autorky nejdůležitější. Není moc rozumné, aby si malá obec půjčovala finanční prostředky na projekt, který bude dokončen na základě úvěru a navíc vyvolá nové potřeby na provoz, které nebude schopna splácet. To si může dovolit město, jehož příjmy v rozpočtu jsou stabilní. Příkladem je město Litomyšl, které si na úvěr postavilo krytý plavecký bazén. Ročně ho provoz bazénu vyjde na 4,5 miliónu korun. Přesto je schopno úvěr a tyto dodatečné náklady splácet. O přijetí úvěru vždy záleží na uvážlivém rozhodování

zastupitelstva, protože případným problémovým projektem mohou ohrozit samotnou existenci fungování obce, zejména u malých obcí. Na závěr této kapitoly bude zrekapitulováno, jaké výhody, případně nevýhody z přijetí úvěru obcím plynou.

Tabulka 12: Výhody a nevýhody přijetí úvěru obcemi

Přijetí úvěru obcemi	
Výhody	**Nevýhody**
Snadné získání úvěru	Obec použije úvěr na projekt, který jí na splácení nevydělá a v rozpočtu nemá dostatečné příjmy na uhrazení
Možnost předčasného splácení úvěru či jeho části bez sankce a poplatků.	
Obec nemusí úvěr splatit ihned, jednorázově. Výši splátek si může rozložit na několik let	Pokud se tak stane, může prodat majetek, aby měla na zaplacení úvěru.
Projekt bude výdělečný a obec úvěr bude moci splácet z těchto příjmů	Ručení majetkem
Zvýší se kvalita života v obci	Obec přeplatí bance větší obnos finančních prostředků, než jaký si vypůjčila

Zdroj: odborné konzultace, vlastní zpracování

4 SNIŽOVÁNÍ DLUHU OBCÍ

Obce, jakožto základní územní samosprávné jednotky, musí zajistit a zabezpečit řadu úkolů a služeb, především v oblasti potřeb pro obyvatelstvo. Na tyto úkony musí vynaložit určité výdaje, které jsou nedílnou součástí rozpočtu každé obce. Místní samospráva hospodaří podle svého rozpočtu s příjmy a výdaji a s využitím vlastních peněžních fondů. Pokud obec není schopna zajistit tyto úkony z vlastních prostředků je nucena využít ostatních (cizích) finančních zdrojů. Aby obec mohla splácet své dluhy, potřebuje mít dostatečnou výši příjmů, které má možnost ovlivnit a navýšit.

Místní samospráva může docílit zmírnění svých dluhů těmito způsoby:

- navýšit místní poplatky,
- zvýšit daň z nemovitosti,
- snažit se o úsporu výdajů,
- prodat obecní majetek.

Následně budou charakterizovány jednotlivé možnosti snižování dluhu municipalit. Bude uveden vývoj výnosu místních poplatků, vývoj výnosu daně z nemovitosti, a jejich přepočet na obyvatele obce Desná, Javorník a Karle. Vybrané obce leží v Pardubickém kraji, v okrese

Svitavy. V obcích žije obdobný počet obyvatel. V poslední podkapitole se práce věnuje sdíleným daním, které pro obce představují jistý objem peněžních prostředků.

4.1 Místní poplatky

Místní poplatky, mnohými autory nazývané jako místní daně, jsou zahrnuty mezi daňové příjmy. Jsou označeny jako místní, neboť jsou spravovány municipalitou a jsou jejím příjmem (Hamerníková, Maaytová, 2010).

*„**Poplatek** můžeme definovat jako přímou platbu občana za určitou službu nebo statek, které poskytuje veřejný sektor.“* (Provazníková, Sobotka, 2013, str. 67)

Na rozdíl od daně je poplatek ekvivalentní, tzn., že lze zaručit ekvivalenci – rovnocennost, účelový a je fakultativní (Provazníková, Sobotka, 2013).

Jak uvádí Peková (2011), zavedení místního poplatku v oblasti samostatné působnosti je výhradně v kompetenci obce. Pokud se obec pro zavedení rozhodne, stává se pro občany s trvalým pobytem v této obci povinný. Poplatky zavede obec obecně závaznou vyhláškou, ve které upraví podrobnosti jejich vybírání, stanoví sazbu poplatku, splatnost a případné úlevy a osvobození od poplatků.

Zákon o místních poplatcích (zákon č. 565/1990 Sb.) nám taxativně vymezuje místní poplatky, které mohou obce od svých občanů vybírat:

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský a rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

Důvod, proč obce vybírají místní poplatky, je jednoznačný. Podle Pekové (2011) potřebují získat finanční prostředky do svých rozpočtů, aby je mohly použít na financování místních veřejných statků. Přestože nepředstavují velký zdroj příjmu (v průměru nepřesahují 2 %

z celkových příjmů jejich rozpočtů) vhodně doplňují příjmy rozpočtu obce a pomáhají snižovat napjatost ve finančním hospodaření obce.

Dne 30. května 2012 byl ve Sbírce zákonů zveřejněn zákon č. 174/2012 Sb., kterým se mění zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů. Novela umožnila městům a obcím zvýšit poplatky za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Právní úprava poplatků v tomto ohledu nebyla od roku 2002 pozměněna. Celkové náklady obcí na vypořádání se s odpady však od té doby vzrostly o 81,5 %. Došlo také například k rozšíření okruhu osob, které podléhají poplatkové povinnosti (eLaw, 2012).

Níže je uveden obrázek č. 20, který ilustruje porovnání výnosu z místních poplatků vybraných obcí v letech 2010 – 2015.

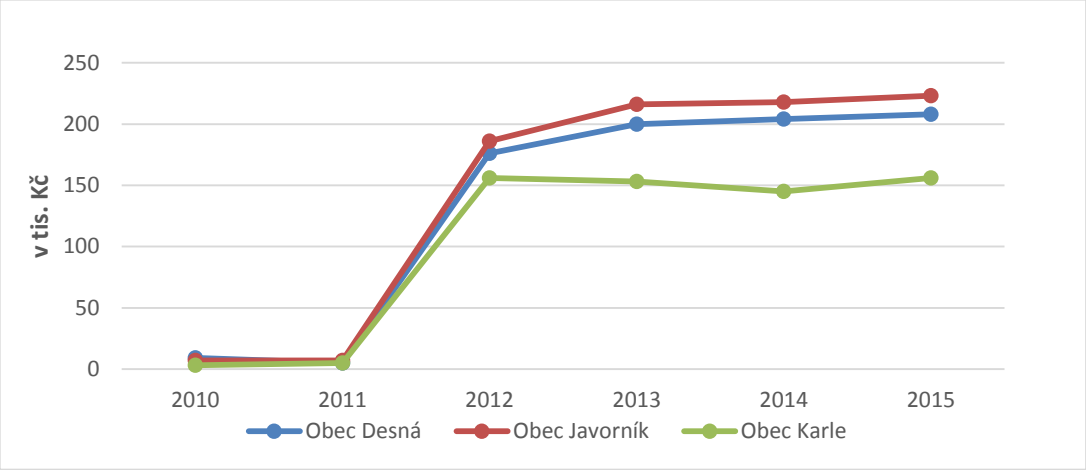

Obrázek 20: Vývoj výnosu místních poplatků v letech 2010 - 2015

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

Z obrázku je patrné, že novela zákona o místních poplatcích měla za následek celkový nárůst místních poplatků, převážně pak nárůst poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. V obci Desná se místní poplatky po zavedení novely zvýšily o 171 000 korun. Obdobně tomu bylo u obce Javorník (179 000 korun) a obce Karle (151 000 korun). Celkově vývoj výnosu místních poplatků představuje rostoucí trend. V tabulce č. 13 je přepočten výnos místních poplatků na obyvatele za poslední dva roky. Ačkoliv má obec Desná nejmenší počet obyvatel z uvedených obcí, výnos místních poplatků na obyvatele je u ní největší (v roce 2015 byl 615 korun).

Tabulka 13: Porovnání obcí z hlediska výnosu z místních poplatků

Obec	2014			2015		
	počet obyvatel	výnos v tis. Kč	výnos na obyvatele	počet obyvatel	výnos v tis. Kč	výnos na obyvatele
Desná	333	204	613	338	208	615
Javorník	384	218	568	387	223	576
Karle	394	145	368	395	156	395

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

4.2 Daň z nemovitosti

Daň z nemovitých věcí (daň z pozemků, daň ze staveb), která je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., je tzv. svěřenou daní. To znamená, že celý výnos této daně plyne přímo do obecních rozpočtů.

Výnos daně z nemovitosti se v letech 2012 – 2015 postupně zvyšoval. V roce 2012 vzešla v platnost novela zákona o dani z nemovitosti, která stanovila speciální sazby pro některé pozemky. Obce mají od roku 2009 možnost stanovit obecně závaznou vyhláškou pro všechny nemovitosti na území obce jeden místní koeficient modifikující výslednou daň. Zvýšení svých příjmů touto cestou využívá ovšem minimum obcí. V roce 2014 jich bylo 514, tj. 12 % obcí z celkového počtu obcí (Kameníčková, 2015d).

Obrázek č. 21 ukazuje vývoj výnosu daně z nemovitosti obcí Desná, Javorník a Karle. Tyto obce nespadají do kategorie minima obcí, jak bylo uvedeno výše.

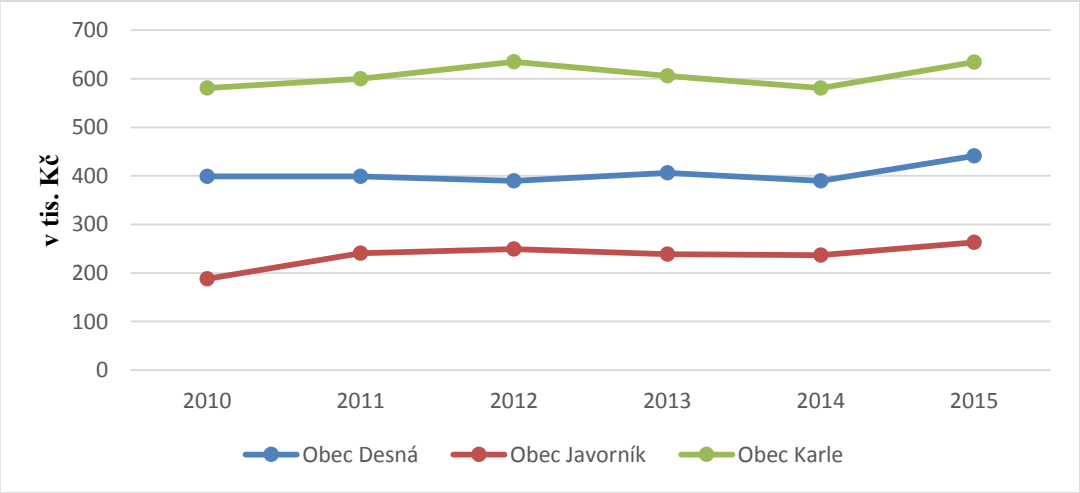

Obrázek 21: Vývoj výnosu daně z nemovitosti v letech 2010 – 2015

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

Rostoucí trend výnosu daně z nemovitosti u těchto obcí v rámci let 2010 – 2015 nebyl příliš výrazný, nicméně k němu docházelo. Největší nárůst výnosu byl zaznamenán v roce 2015. Novela zákona o dani z nemovitosti v roce 2012 nepředstavovala výrazné zvýšení výnosu této daně.

Na závěr této podkapitoly budou obce Desná, Javorník a Karle porovnány z hlediska výnosu daně z nemovitosti. Tento výnos bude přepočítán na obyvatele.

Tabulka 14: Porovnání obcí z hlediska výnosu daně z nemovitosti

Obec	2014			2015		
	počet obyvatel	výnos v tis. Kč	výnos na obyvatele	počet obyvatel	výnos v tis. Kč	výnos na obyvatele
Desná	333	390	1 171	338	441	1 305
Javorník	384	237	617	387	263	680
Karle	394	581	1 475	394	634	1 609

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že výnos daně z nemovitosti v roce 2015 vzrostl u všech obcí. Nejvíce u obce Desná (o 134 korun na obyvatele). U obce Karle výnos z této daně činí nejvíce, v roce 2015 byl 634 000 korun, v přepočtu na obyvatele 1 609 korun.

4.3 Úspora výdajů

V zájmu svých občanů by se obec měla snažit o úsporu peněžních prostředků. Po vyčerpání všech úspor může dojít k negativnímu dopadu - výraznému omezení v poskytování služeb obyvatelstvu nebo ke zhoršení kvality poskytovaných služeb. Obec může snižovat výdaje (dle funkčního členění rozpočtové skladby) v oblastech:

- Bezpečnost státu a právní ochrana – požární ochrana, obecní policie,
- Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství – údržba silnic, chodníků; vnitřní obchod, služby a cestovní ruch,
- Služby pro obyvatelstvo – kultura; bydlení, komunální služby a územní rozvoj; ochrana životního prostředí; vzdělávání a školské služby; zdravotnictví,
- Všeobecná veřejná správa a služby – finanční operace; zastupitelské orgány a volby,
- Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství – obhospodařování obecních lesů,
- Sociální věci a politika zaměstnanosti – zřizování sociálních zařízení.

4.4 Prodej obecního majetku

Jak již bylo uvedeno v první kapitole, vlastnictví majetku je důležitým ekonomickým předpokladem existence místní samosprávy. Zastupitelstvo obce má právo nakládat s obecním majetkem dle vlastního uvážení. V případě nadměrné zadluženosti obce je oprávněno rozhodnout o jeho prodeji.

Problém se naskýtá v případě, kdy nadměrně zadlužená obec potřebuje finanční prostředky zcela okamžitě. Je na ní vyvíjen tlak v podobě finančního břemene a svůj majetek je zpravidla nucena prodat pod cenou.

4.5 Sdílené daně

Jak píše Kameníčková (2014b), pravomoci municipalit ohledně příjmové stránky rozpočtu jsou velmi omezené. 60 - 80 % provozních příjmů získávají obce od státu v podobě dotací a sdílených daní.

Za sdílené daně u nás můžeme označit:

- Daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti – DPFOZČ,
- Daň z příjmů fyzických osob samostatně výdělečně činných (70 % výnosu této daně) – DPFOSVČ,
- Daň z příjmů fyzických osob vybíraná srážkou,
- Daň z příjmů právnických osob, nejsou-li poplatníkem samy obce – DPPO,
- Daň z přidané hodnoty – DPH.

V roce 2013 došlo u rozpočtového určení daní ke značným změnám. Výsledkem a zároveň výhodou tohoto způsobu financování je jednoznačně to, že se snížily prostorové rozdíly v daňových příjmech na obyvatele obcí různých velikostí. Dle Kameníčkové (2000) závislost municipalit na těchto daních jim dává jistotu, že získají určitý objem prostředků, a to bez ohledu na své aktivity. Dle Kypetové (2015) myšlenka sdílení výnosu DPFOSVČ je správná, neboť se ve většině případů místo podnikání ztotožňuje s místem trvalého pobytu, podle kterého se příjmy rozdělují. Obec financuje infrastrukturu, kterou podnikatel využívá. Proto by měla být motivována, aby podporovala soukromé podnikání na svém území.

Za velké mínus sdílených daních je shledáváno to, že představitelé obcí nemohou flexibilně reagovat na priority obyvatel na svém území, neboť výši těchto příjmů nemohou svými zásahy ovlivnit. Tyto daně jsou přerozdělovány dle pravidel zákona o RUD.

Rozdělování výnosu daní mezi různé úrovně veřejných rozpočtů v současné době je uvedeno v příloze C.

5 REGULACE ZADLUŽENOSTI MUNICIPALIT

Regulace dluhu obcí ze strany státu v devadesátých letech téměř neexistovala. Jak píše Hrabalová (2012), důvody, které vedou k zavedení regulace, jsou dva:

1. snaha zabránit nadměrnému zadlužení konkrétní obce
2. snaha státu ovlivnit celkovou výši municipálního dluhu

První pokus o nepřímou regulaci zadluženosti obcí byl učiněn **v roce 1997**, kdy se vláda pokusila o regulaci municipální zadluženosti pomocí kritérií pro poskytování účelových dotací obcím. Ve zmíněném roce ministři museli při poskytování dotací přihlédnout k tomu, zda žádající obec dosáhla alespoň vyrovnaného rozpočtového hospodaření. Tento postup byl však ze strany municipalit kritizován. V konečné fázi tak bylo stanoveno, že pro poskytování dotací **v letech 1998 – 2000** bylo přijato stanovisko, že u žádajících obcí se bude přihlížet k tomu, zda podíl dluhové služby na běžných příjmech rozpočtu nepřekračuje 15 %.

V roce 2001 proběhl další pokus o regulaci obecního dluhu. Došlo ke změně zákona o obcích, krajích a hlavním městě Praze (zákon č. 450/2001 Sb.). Vláda municipalitám schvalovala uzavření smlouvy o úvěru či půjčky ze zahraničí, dále povolovala emisi komunálních dluhopisů. Bylo jim zakázáno přijmout úvěr, pokud dluhová služba činila více než 15 % vlastního rozpočtu roku předešlého. Přijatá legislativa byla kritizována, neboť vláda získala pravomoci v rozhodování o závazku obce, bez toho aniž by došlo ke stanovení kritérií, na základě kterých by vláda mohla učinit rozhodnutí. Znamenalo to tedy zásah do jejich samostatné působnosti. Jako nedostatek bylo spatřováno také to, že některé pojmy nebyly jasně definovány – například výpočet ukazatele dluhové služby. Tyto a další připomínky tak vedly k tomu, že pravidla podle nové právní úpravy regulace byla zrušena.

Mezi lety 2004 - 2007 bylo využíváno nelegislativní opatření ukazatele dluhové služby. Jak píše Kotrba (2004), Vláda ČR dne 14. dubna 2004 přijala usnesení č. 346/ 2004 o Regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby. Toto usnesení ukládá místopředsedovi vlády a ministru financí povinnost sledovat zadluženost územních samospráv podle ukazatele dluhové služby. Další jejich povinností bylo předkládání zprávy vládě o vývoji obecní, krajské zadluženosti. Usnesením uvedeným výše byl schválen postup Ministerstva financí ČR při hodnocení územní zadluženosti. Došlo k upřesnění definice a výpočtu ukazatele dluhové služby.

Výpočet tohoto indikátoru provádělo Ministerstvo financí všem municipalitám v ČR. Stanovená výše ukazatele dluhové služby byla 30 %. Obce a kraje, které překročily tuto výši, byly Ministerstvem financí ČR obeznámeny dopisem. Byly vyzvány k přijetí takových opatření, aby v příštím období nepřekročily 30 % hranici. Dotčené obce a kraje byly požádány, aby do tří měsíců zdůvodnily překročení ukazatele a informovaly Ministerstvo financí, jaká opatření přijmou. Ministr financí ČR dále požádal o předložení Zprávy o výsledcích přezkoumání hospodaření za příslušný kalendářní rok, stanoviska zastupitelstva k této zprávě a rozpočtový výhled. Pokud i v dalším roce nesplnily výši ukazatele dluhové služby, Ministerstvo financí ČR předložilo seznam těchto obcí poskytovatelům prostředků ze státního rozpočtu a státních fondů. Ti pak při projednávání žádostí k těmto skutečnostem přihlédli. Překročení 30 % výše ukazatele dluhové služby bylo pouze jedním z kritérií, které místním samosprávám snižovalo nárok na získání státní dotace. Pokud došlo k překročení pouze vlivem zohledňujících ukazatelů (kontokorentní účet, revolvingový úvěr, jednorázová splátka úvěru, zapojení do programů Phare, Sapard a Strukturálních fondů, zadluženost vzniklá z důvodů odstranění škod po povodni, přijetí hypotečního úvěru na obecní bytovou výstavbu) obce se nepovažovaly za problémové. Ukazatel dluhové služby byl poprvé vypočítán v květnu 2004 za rok předešlý.

V roce 2008 bylo přijato usnesení vlády č. 1395/2008, kterým bylo zrušeno sledování zadluženosti samospráv pomocí ukazatele dluhové služby.

Od roku 2010 se využívá nelegislativní opatření sledování zadluženosti obcí prostřednictvím tzv. Monitoringu hospodaření obcí. **Druhým cílem této práce je stanovit základní ukazatele pro bezpečné zadlužení.** Ty je možné stanovit výpočtem soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU), které jsou vypočítány na základě výsledků hospodaření obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací.

Monitorující ukazatelé:

- podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %) – míra zadlužení majetku,
- celková (běžná) likvidita – podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Čím vyšší je hodnota tohoto ukazatele, tím je menší riziko platební neschopnosti.

Mezi informativní ukazatelé patří:

- počet obyvatel obce,
- příjmy celkem (po konsolidaci),
- úroky,
- uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků,
- ukazatel dluhové služby (v %),
- dluhová služba celkem,
- aktiva celkem,
- cizí zdroje,
- stav na bankovních účtech celkem,
- úvěry a komunální dluhopisy,
- přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy,
- podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %),
- 8-leté saldo,
- oběžná aktiva,
- krátkodobé závazky,
- zadluženost celkem.

MFČR každoročně provádí výpočet těchto ukazatelů. Vyhodnocuje výsledky výpočtu a obce, které nesplní kritéria, jsou následně informovány dopisem. To nastává v případě, pokud je ukazatel celkové likvidity k 31. 12. daného roku v intervalu ‹0;1› a zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům je vyšší než 25 %. Obce jsou dopisem požádány o zdůvodnění této skutečnosti.

Obce mohou také využít nezávislé hodnocení zvané rating. Česká právní úprava pojem rating obce nezná, nestanovuje jim tudíž ani povinnost nechat si rating zpracovat. Vypracování ratingového hodnocení tak představuje dobrovolnou záležitost obce. Ratingem municipalit se u nás v současné době zabývá například společnost CRIF – Czech Credit Bureau, a. s. Ta provádí tzv. iRating municipalit, který je založen na hodnocení celkem 27 ukazatelů za poslední tři roky. Jak uvádí Kameníčková (2014c) dvacet ukazatelů je finančních a sedm nefinančních. Mezi finanční řadíme zadluženost, rozpočtový schodek, likviditu. Skupina nefinančních indikátorů obsahuje základní informace o vybavenosti či infrastruktuře obce nebo věkového složení obyvatel, které ovlivňuje řadu jejich výdajů. Po vyhodnocení je místní samosprávě přidělen ratingový stupeň. Ten nejlepší je představován A+, naopak nejhorší hodnocení představuje C-.

Důležitým úkolem ratingu je získat základní informace o finanční situaci dlužníka a předat jej věřiteli. Na základě těchto podkladů se nastaví vhodné podmínky dluhu a minimalizuje se riziko nesplácení. Data, zjištěná pomocí ratingu, mohou odpovědět na otázky také obyvatelům obce, které zajímá především hospodaření s místními penězi prostřednictvím zvolených zastupitelů.

Autorka se domnívá, že by obce měly více využívat služeb ratingových agentur k hodnocení své finanční situace. Saldo rozpočtu jim nedá tak komplexní informace o celkové situaci.

Možné způsoby regulace zadluženosti obcí a krajů uvádí také Provazníková (2015). Jsou uvedeny v tabulce č. 15.

Tabulka 15: Možnosti koordinace zadluženosti územních samospráv municipalit

Preventivní opatření	Sankční opatření
Omezení zástavy určitého majetku	Nucená správa obce
Omezení ručení za třetí osobu	Neplatnost majetkoprávních úkonů
Limit výše celkové zadluženosti (obsaženo v návrhu zákona o rozpočtové odpovědnosti)	
Obezřetnější přijímání úvěrů	
Zákaz financovat běžné výdaje cizími zdroji	
Zákaz spekulativního investování	
Pojistné mechanismy zadlužených obcí, založení monitorovací agentury a lepší evidence dluhů a majetku obcí	
Povinný rating obcí	

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, 2015, s. 190

Nově by zadluženost měla regulovat i tzv. Finanční ústava, která by měla nastavit povinná kritéria pro obce. Jak píše Matej (2015) v únoru 2015 vláda schválila návrh ústavního zákona o rozpočtové odpovědnosti neboli tzv. **finanční ústavu**. Jejím cílem je zajistit rozpočtovou kázeň a dlouhodobé zdravé veřejné finance, stanovit pravidla rozpočtové odpovědnosti, zajistit transparentnost rozpočtového procesu a hlídat deficit veřejných rozpočtů. Počítá se s aktivací, tzv. **dluhové brzdy**, při zadlužením vyšším než je 55 % HDP. V případě obcí by zadlužení nemělo přesáhnout 60 % průměru jejich celkových příjmů za poslední 4 roky.

Pokud se tak stane, budou nuceny celkovou výši svého dluhu snížit o 5 % z rozdílu mezi výší svého dluhu a 60 % průměru svých příjmů za poslední 4 roky. Pokud nebudou mít svůj rozpočet navržený tak, aby se jejich dluh každoročně snížil alespoň o zmiňovaných 5 %, stát částečně pozastaví převod podílu sdílených daní, který jim náleží. Výše zadlužení v posledních letech představuje klesající trend, proto je pravděpodobné, že k aktivaci dluhové brzy v nejbližších letech nedojde.

Pokud by došlo k pozastavení části výnosu sdílených daní, neznamená to, že by obec o tyto prostředky přišla. Na základě rozhodnutí Ministerstva financí vrátí Finanční úřad pozastavené prostředky, pokud pominou důvody pozastavení, nebo pokud obec prokáže, že tyto prostředky použije k úhradě dluhu.

Dle Mateje (2015) obcí, které překračují hranici zadlužení 60 % průměru jejich celkových příjmů za poslední čtyři roky, bylo v roce 2015 zhruba 500 (8% z celkového počtu). Ministerstvo financí ČR provedlo v roce 2015 analýzu, která ukázala, že dluh překračující 100 % průměrných ročních příjmů náleží 198 obcím. Z nich 48 je zadluženo více než na 200 % ročních příjmů. Jak jsem uváděla výše, celková zadluženost v roce 2014 byla 88,9 mld. Kč. Hospodaření obcí a DSO v roce 2014 představovalo kladný výsledek + 8,6 mld. Kč.

Na běžných účtech mají obce poměrně vysoké částky. Převážná většina by byla schopná v případě potřeby podstatnou část dluhů uhradit ze zůstatku na svých účtech. Příliš vysoká likvidita pro ně v současné době, kdy jsou velmi nízké úroky, ovšem není nikterak výhodná. Tím, že mají peníze uložené na bankovních účtech, tratí. Je to nehospodárné. O zadluženosti obcí a stavu na běžných účtech v letech 2003 – 2014 (v mld. Kč) informuje následující obrázek č. 22.

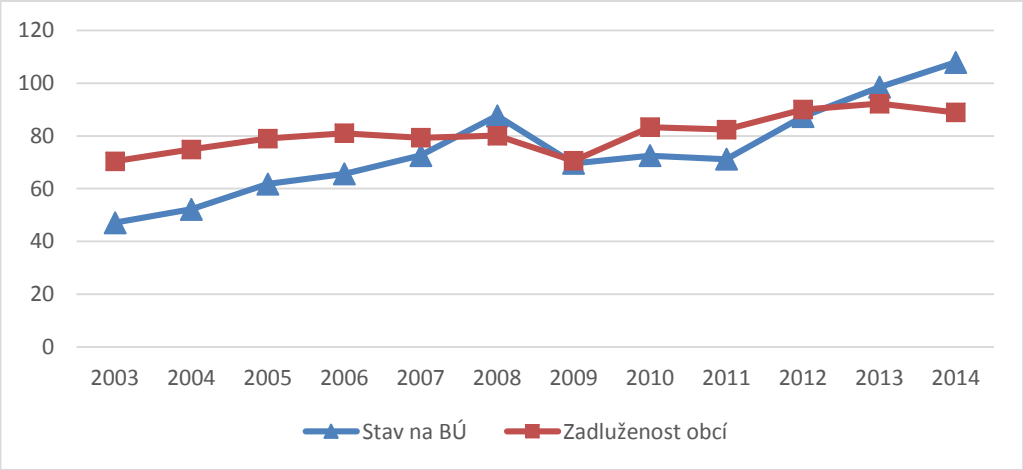

Obrázek 22: Stavy na běžných účtech a stav zadluženosti obcí v letech 2003 – 2014 (v mld. Kč)

Zdroj: MFČR, vlastní zpracování

6 NEBEZPEČNÉ ZADLUŽENÍ

Ačkoliv je zadluženost obcí nejnižší za posledních pět let, vyskytují se zde obce, které nejsou schopné svůj dluh splácet. Jak bylo uvedeno výše, významnou roli při předcházení jejich zadluženosti, představuje zastupitelstvo, které jedná zpravidla uvážlivě, ale objevují se výjimky, kdy tomu tak není.

Tato kapitola bude věnována třem nejzadluženějším obcím, kterým dluh v minulých letech ztrpčil život. Obci Prameny, Turovice a Bublavě. Budou popsány důvody jejich zadlužení. Obce budou charakterizovány tabulkou (č. 16, č. 18, č. 20). Bude uveden vývoj monitorujících ukazatelů (podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům, celková likvidita) v letech 2010 - 2014. Jak bylo popsáno výše, první monitorující ukazatel vyjadřuje poměr zadlužení k celkovému majetku obce (v %). Za rizikovou hodnotu je považován ukazatel 25 procent a víc. Druhý ukazatel uvádí celkovou (běžnou) likviditu. Ta stanovuje poměr, kterým je obec schopna krýt své krátkodobé závazky. Porovnávají se především prostředky na bankovních účtech a hotovost s krátkodobými závazky. Za rizikovou hodnotu se považuje hodnota menší než 1. Informativní ukazatele jsou ze své povahy pouze doplňujícími ukazateli, proto nejsou uvedeny. Podkapitolou bude uvedeno společné řešení pro nadměrně zadlužené obce.

Tabulka 16: Obec Prameny

Obec Prameny	
Kraj:	Karlovarský
Počet obyvatel:	➢ 118 (rok 2014)
Důvod zadlužení:	➢ v polovině 90. let minulého století obec investovala do pozemků, na kterých měla výstavba stáčírny minerálních vod vydělat miliony ➢ obec nenašla investory
Rok:	➢ 1995

Zdroj: vlastní zpracování

Obec se dostala do dluhů převyšujících 100 milionů korun. Zadlužení mělo za následek rozpad zastupitelstva obce. Řízení obce převzal nucený správce, kterého dosadilo ministerstvo vnitra. Ten ovšem nemá takové kompetence, aby mohl řešit oddlužení obce, pouze hradil neodkladné výdaje. Obec tak stagnovala. Vývoj monitorujících ukazatelů za posledních pět let uvádí tabulka č. 17.

Tabulka 17: Monitorující ukazatele obce Prameny v rámci let 2010 - 2014

Monitorující ukazatelé	Rok				
	2010	2011	2012	2013	2014
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	293,82	594,63	307,34	293,69	280,26
Celková (běžná) likvidita	0,29	0,18	0,32	0,41	0,55

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

Obec Prameny v letech 2010 – 2014 vykázala velkou míru zadlužení majetku. Rizikovou hodnotu 25 % překročila obec v roce 2014 o 255,26 %. Ukazatel celkové likvidity obce byl nejmenší v roce 2011. V roce 2014 se zvětšil, ale stále byla hodnota celkové likvidity riziková (menší než 1).

Následující tabulka č. 18 bude věnována obci Turovice.

Tabulka 18: Obec Turovice

Obec Turovice	
Kraj:	Olomoucký
Počet obyvatel:	➢ 222 (rok 2014)
Důvod zadlužení:	Nedokončená stavba domova pro seniory: ➢ obec na výstavbu využila dotaci od MMR ➢ nesplnila podmínky (nedokončila stavbu v termínu kvůli odstoupení stavební firmy) a musela dotaci vrátit i se sankcemi
Rok:	➢ zahájení stavby: 2006 ➢ ukončení stavby: 2008

Zdroj: vlastní zpracování

Záměr obce, postavit domov pro seniory, je vnímán pozitivně. V domově mělo být vytvořeno 52 bytů. Velký problém je spatřován v dotaci, respektive v navrácení dotace. To pro obce této velikostní kategorie znamená zadlužení. Nemohou využít ani pomoci ze strany půjček, protože jim je nikdo neposkytne. Spadají do rizikové skupiny klientů. Tabulka č. 19 znázorňuje monitorující ukazatele za roky 2010 – 2014.

Tabulka 19: Monitorující ukazatelé obce Turovice v letech 2010- 2014

Monitorující ukazatelé	Rok				
	2010	2011	2012	2013	2014
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	4,73	413,90	139,15	136,97	134,69
Celková (běžná) likvidita	0,12	0,01	0,34	0,52	0,6

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

Skokový nárůst podílu cizích zdrojů k celkovým aktivům byl zaznamenán v roce 2011, kdy míra zadlužení majetku dosahovala 413,9 %. Cizí zdroje na jednoho obyvatele v tomto roce činily 397 000 korun. Oproti roku 2013 se tak zvedly o 384 000 korun. Ukazatel celkové likvidity byl v roce 2011 velmi kritický (0,01).

Následně je práce zaměřena na obec Bublavu. Tabulka č. 20 ukazuje důvod zadlužení této místní samosprávy.

Tabulka 20: Obec Bublava

Obec Bublava	
Kraj:	Karlovarský
Počet obyvatel:	➢ 374 (v roce 2014)
Důvod zadlužení:	Výstavba akvaparku: ➢ nebyla dokončena ➢ spor vede obec se stavební firmou Skanska
Rok	➢ schválení projektu zastupitelstvem: 1999 ➢ konec výstavby: 2002

Zdroj: vlastní zpracování

Zastupitelstvo se snažilo o přilákání nových turistů, a místo toho ztratilo ty, které mělo. Problém je opět spatřován v navrácení státní dotace. Obec společnosti zaplatila za první část stavby 57 milionu korun. Tyto prostředky obec získala ze státních dotací, které měla následně vrátit. Stát obci část dluhu odpustil. Bublavě tak vznikl dluh ve výši 33 milionů korun. Obec byla nucena rozprodat majetek, za který získala 12 milionů korun. Monitorující ukazatele za roky 2010 – 2014 znázorňuje tabulka č. 21.

Tabulka 21: Monitorující ukazatelé obce Bublava za roky 2010- 2014

Monitorující ukazatelé	Rok				
	2010	2011	2012	2013	2014
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (v %)	26,64	34,42	32,30	32,70	32,06
Celková (běžná) likvidita	0,11	0,12	0,12	0,15	0,34

Zdroj: Monitor MFČR, vlastní zpracování

V roce 2010 byla míra zadlužení majetku obce Bublava nejmenší. Zároveň v tomto roce byl ukazatel celkové likvidity nejmenší za posledních pět let. Cizí zdroje v přepočtu na obyvatele v tomto roce činily 120 000 korun.

6.1 Řešení nadměrného zadlužení obcí

V současné době lze nadměrné zadlužení obcí řešit dvojím způsobem. První z nich spočívá v nalezení soukromého investora, který by měl zájem na dokončení projektů. Druhou možností je jednorázová pomoc ze strany státu.

Dalším způsobem, v této chvíli ještě nereálným, by bylo oddlužení formou bankrotu obce. Ministerstvo financí ČR ve spolupráci s Ministerstvem vnitra připravuje novelu insolvenčního zákona, která by tuto možnost oddlužení obcí legislativně upravila.

6.2 Bankrot obcí

V souvislosti s absencí zákona o oddlužení obcí se diskutuje, zda by místní samosprávy měly mít možnost „zbankrotovat“ či nikoliv. **Poslední cíl práce je zaměřen na právní úpravu bankrotu obcí.** Budou uvedeny argumenty pro zavedení a argumenty proti legislativnímu opatření.

Vláda dne 9. 7. 2014 schválila závěry Analýzy řešení platební neschopnosti územních samosprávných celků, kterou zpracovalo Ministerstvo financí. Ministerstvu spravedlnosti byla vládou uložena povinnost do června 2015 předložit návrh novely insolvenčního zákona. Předkládaný návrh novely však úpravu úpadku obce nijak neřešil, proto bylo požadováno v tomto směru materiál doplnit.

Analýza řešení platební neschopnosti uvádí, že obce jsou z insolvenčního zákona vyňaty. Český právní řád neumožňuje obcím projít insolvenčním řízením. Není schválený ani jiný mechanismus, který by umožňoval místní samosprávě, která nemůže splácet své dluhy, vypořádat své majetkové vztahy k osobám dotčeným. Ačkoliv se v současné době platební

neschopnost týká pouze několika obcí, je nutné zabývat se řešením, neboť je tím ohrožena správa a chod obce. Ve schválené analýze jsou identifikovány 3 varianty řešení:

- **nulová varianta** – zachování stávajícího stavu. Stát pouze sleduje a hodnotí zadluženost obcí. Dochází k pravidelné informovanosti vlády o stavu zadluženosti. Zlepšení stavu finanční situace má v rukou pouze obec, která veškeré finanční prostředky na splácení svého dluhu musí získat sama (například prodejem majetku, zvýšením místních poplatků). Stát může v případě potřeby poskytnout obci návratnou finanční výpomoc. Stanoví splátkový kalendář, který by byla obec schopna dodržet. Tato varianta sebou nese určité nevýhody:
  - obec, jejíž dluh je výrazně vyšší než její majetek, nebude schopna závazek splatit,
  - nelze předem odhadnout počet obcí, které budou potřebovat finanční výpomoc ze SR,
  - pokud obec nemá funkční zastupitelstvo, Ministerstvo vnitra ustanoví správce, který v obci může působit neomezeně dlouho (dokud není schváleno nové zastupitelstvo). Veškerá náklady hradí Ministerstvo vnitra, jehož rozpočet je omezený.
- **varianta 1** – Převzetí dluhu státem nebo poskytnutí dotace. To by mělo za následek snížení motivace obcí k dobrému hospodaření. Byly by tím zvýhodněny špatně hospodařící obce, kterým by stát poskytovat finanční podporu. To by sebou neslo vysoké výdaje ze státního rozpočtu a přenášení finančních problémů obcí na státní rozpočet, což by nevyřešilo problém zadluženosti obcí. Zvyšoval by se deficit státního dluhu. Pozitivní je, že by oddlužení obce mohlo proběhnout v relativně krátké době.
- **varianta 2** – Umožnění úpadku, které se nabízí jako efektivní řešení. Bylo by povoleno insolvenční řízení pro obce. Tento mechanismus motivuje dlužníka k přijetí řady opatření proti platební neschopnosti. Mezi věřitelem a dlužníkem dochází k dohodě o způsobu vypořádání dlužníkových závazků. Jediným negativním důsledkem tohoto přijetí by mohlo být, že by se na obce mohlo přestat nahlížet jako na bezrizikové subjekty. Výhodu lze spatřovat v možnosti místních samospráv vypořádat své dluhy. Platební neschopnost obcí by se řešila soudní cestou, bez finanční výpomoci státu. Zvýšila by se odpovědnost obcí za jejich hospodaření. Vhodným způsobem řešení úpadku municipalit by tak mohlo být oddlužení. Autorka se s tímto názorem ztotožňuje.

Vláda má v plánu řešit problém systémově. Proto Ministerstvo financí vypracovalo analýzu, kde se doporučuje řízená insolvence obcí. Do problémů se mohou dostat i dobře hospodařící obce. Kdyby mohla obec vyhlásit bankrot, mohli by mít obce Prameny, Turovice a Bublava vyhráno.

Jak uvádí Kameníčková (2012), argumentů pro zavedení právní úpravy bankrotu obcí je několik:

- předlužená obec nemůže svoji finanční pozici vylepšit sama bez pomoci,
- věřitele nic nenutí se s obcí dohodnout, protože má splácení dluhu jisté, a to z podílu na sdílených daních,
- pokud není dluh řádně splacený, jeho výše roste,
- potrestání viníků.

Argumenty proti zavedení:

- lehkomyslnost a riskantní rozhodování zastupitelstva obce.

ZÁVĚR

Práce si kladla za cíl zhodnotit situaci zadluženosti místních samospráv. Zda je obecní dluh závažným jevem pro veřejné finance. Na základě provedených analýz autorky, zadlužení municipalit jako celku není nebezpečné pro stát, ani pro veřejné finance. Česká republika splňuje konvergenční kritérium dlouhodobě udržitelného stavu veřejných financí. Dluh obcí se na dluhu sektoru vládních institucí v roce 2014 podílel pouhými 4,8 %. Na hrubém domácím produktu 2,09 %. Největší část veřejného dluhu tvoří opakovaně státní dluh.

Dluh místních samospráv (včetně dluhu jimi zřizovaných příspěvkových organizací a DSO) byl v roce 2014 z největší části tvořen bankovními úvěry (76 %), následně komunálními obligacemi (13 %). V poslední řadě byl utvářen finančními návratnými půjčkami (11 %). Činil 88,9 mld. korun.

V práci byl dále nastíněn vývoj dluhu obcí dle jednotlivých kritérií. V roce 2014 obecní dluh, s výjimkou měst Prahy, Brna, Plzně a Ostravy, představoval 49 % celkového dluhu obcí. Největší hrozbu představuje dluh pro obce s velikostní kategorií obyvatel od 1 – 199. Průměrná výše dluhu na tyto obyvatele činila v rozmezí let 2011 – 2014 přibližně 10 093 korun. Největší podíl na celkové zadluženosti obcí představovala skupina obcí nad 5000 obyvatel. Z hlediska dluhu obcí dle krajů byl v rámci let 2011 – 2014 nejzadluženější kraj Praha (36,7 %), Jihomoravský (10,8 %) a Moravskoslezský (10,3 %). Karlovarský kraj vykázal nejmenší zadlužení (0,9 %). V přepočtu na obyvatele jsou nejvíce zadluženi obyvatelé kraje Prahy (25 893 korun), Vysočiny (4 247 korun), Jihočeského (3 798 korun) a Plzeňského (3 603 korun). Nejmenší dluh na obyvatele byl v kraji Moravskoslezském (810 korun). Dluh nejvíce ohrožuje obyvatele v regionu Praha (25 893 korun), Jihozápad (7 401 korun) a Severovýchod (7 340 korun).

Další kapitola práce pojednávala o vzniku dluhu obcí. Byly vysvětleny důvody a příčiny vzniku. Největší problém autorka spatřuje v dotacích, které jsou pro obce lákavou nabídkou, ale také možným způsobem jejich zadlužení. Práce se věnovala evropským dotacím, které za rok 2013 a 2014 tvořily více než polovinu celkového objemu dotací obcím.

Možnosti snižování dluhu obcí zvyšováním obecních příjmů jsou značně omezené. Obce si mohou pomáhat tím, že své investiční akce budou financovat z prodeje obecního majetku, ale tento zdroj financování se může brzy vyčerpat. Další možností je navýšení místních poplatků nebo daně z nemovitosti. Obce získávají daňové příjmy od státu v podobě sdílených daní. Mají tak jistotu, že dostanou určitý objem prostředků bez ohledu na své aktivity.

Důležitou oblast představuje regulace dluhu. Od roku 2010 se zadluženost obcí sleduje pomocí výpočtu soustavy informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU). V současné době se hovoří o regulaci zadluženosti obcí prostřednictvím tzv. Finanční ústavy, která by měla zajistit rozpočtovou kázeň a dlouhodobé zdravé veřejné finance.

V poslední kapitole se práce zaměřovala na nebezpečné zadlužení. Byly popsány důvody zadlužení obcí Prameny, Turovice a Bublavy. Na základě analýz autorka došla k názoru, že tyto obce překračují stanovené kritické hodnoty monitorujících ukazatelů. Nejvíce však obec Prameny, jejíž míra zadlužení majetku v roce 2014 byla 280,26 %. V závěru práce byla autorkou vysvětlena problematika bankrotu obcí. S návrhem umožnění úpadku nadměrně zadluženým obcím se autorka ztotožňuje.

Z uvedeného vyplývá, že cíle, které byly pro práci stanoveny, byly splněny. Na základě výše uvedených informací a analýz může autorka posoudit, zda přísloví oheň je dobrý sluha, ale špatný pán platí také pro dluh obcí. Dluh může být přítelem i nepřítelem. Na jednu stranu pomáhá obnovovat a rozvíjet život v obci tím, že zkvalitňuje služby. Zároveň je ale dokáže všechny zničit a obyvatelům jsou posléze poskytovány v omezené míře. Proto toto přísloví je aplikovatelné i na dluh municipalit. Autorka závěrem konstatuje, že v současné době se nadměrný dluh dotýká pouze výjimky místních samospráv, neboť převážná většina z nich se svými prostředky nakládá hospodárně a uvážlivě.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Odborná literatura

[1] DVOŘÁK, Pavel. *Veřejné finance, fiskální nerovnováha a finanční krize*. 1. vyd. : C. H. Beck. 2008, 368 s. ISBN 978-80-7400-075-1.

[2] HAMERNÍKOVÁ, Bojka; MAAYTOVÁ, Alena a kol. *Veřejné finance.* 2., aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010, 340 s. ISBN 978-80-7357-497-0.

[3] HRABALOVÁ, Simona. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2004. 93 s. ISBN 80-210-3356-8.

[4] LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance.* 1.vyd. Brno: AKADEMICKÉ NAKLADATELSTVÍ CERM, s. r. o. 151 s. ISBN 80-7204-495-8.

[5] NAHODIL, František a kol. *Veřejné finance v České republice.* 1. vyd. Plzeň: Aleš Čeněk, 2009, 359 s. ISBN 978-80-7380-162-5.

[6] PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: územní aspekty veřejných finance.*1. vyd. Praha: Victoria Publishing, 1995, 268 s. ISBN 80-7187-024-2.

[7] PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. 1. vyd. Praha: Management Press, 2004, 375 s. ISBN 80-7261-086-4.

[8] PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR.* 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 588 s. ISBN 978-80-7357-614-1.

[9] PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a region: teorie a praxe*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015, 288 s. ISBN 978-80-247-5608-0.

[10] PROVAZNÍKOVÁ, Romana; SOBOTKA, Martin. *Veřejné finance II.* 1.vyd. Polygrafické středisko Univerzity Pardubice, 2013, 150 s. ISBN 978-80-7395-731-5.

[11] TOMÁNEK, Petr; HALÁSKOVÁ, Martina; ŠIROKÝ, Jan. *Financování územních samosprávných celků v ČR.* 1. vyd. VŠB –Technická univerzita Ostrava, 2004, 80 s. ISBN 80-248-0697-5.

[12] ŽÍDEK, Libor. *Transformace české ekonomiky: 1989 – 2004.* 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2006, 300 s. ISBN 80-7179-922-X.

Internetové zdroje

[13] Cisterciácký kláštěr Vyšší Brod: *Bílá kniha církevního majetku* [online]. [cit. 2016-03-10]. Dostupné z: <http://www.klastervyssibrod.cz/Dokumenty>

[14] ČNB: *Kritéria konvergence* [online]. [cit. 2016-02-02]. Dostupné z: <https://www.cnb.cz/cs/o_cnb/mezinarodni_vztahy/cr_eu_integrace/eu_integrace_04.html>

[15] ČSÚ: *Celkový vládní dluh* [online]. [cit. 2016-02-03]. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/pll/eutab/html.h?ptabkod=tsdde410>

[16] ČSÚ: *Charakteristika okresu a vývoj sídelní struktury* [online]. [cit. 2016-02-09]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/13-5318-03-za_rok_2001-1_2_vyvoj_sidelni_struktury>

[17] ČSÚ: *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [online]. [cit. 2016-02-05]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ceska-republika-v-cislech-od-roku-1989-wau52m1y38>

[18] ČSÚ: *Hlavní makroekonomické ukazatele* [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/hmu_cr>

[19] Deník veřejné správy: *Hospodaření obcí v roce 2014*. [online]. 2015 [cit. 2016-02-21]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6697325>

[20] eLAW: *Právní actuality 1. 6. 2012 – 4. 6. 2012*. [online]. [cit. 2016-02-22]. Dostupné z: <http://www.elaw.cz/monitor/pravni-aktuality-162012-462012>

[21] Eurostat: *Vládní finanční statistika* [online]. [cit. 2016-02-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Government_finance_statistics/cs#Vl.C3.A1dn.C3.AD_dluh>

[22] Evropská komise: AMECO [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/economy_finance/ameco/user/serie/ResultSerie.cfm>

[23] Evropská unie: *Nařízení Evropského parlamentu a rady č. 549/2013* [online]. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32013R0549>

[24] Hospodářská komora České republiky: *76/14 Analýza platební neschopnosti územních samosprávných celků* [online]. [cit. 2016-03-09]. Dostupné z: <http://www.komora.cz/pro-podnikani/legislativa-a-normy/pripominkovani-legislativy/nove-materialy-k-pripominkam/76-14-analyza-reseni-platebni-neschopnosti-uzemnich-samospravnych-celku-t-9-6-2014.aspx>

[25] Kameníčková, V.: *Úskalí fiskální decentralizace*. Deník veřejné správy [online]. 2000. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=28592>

[26] Kameníčková, V.: *Obecní dluh – podrobnější pohled na zadlužení územní samosprávy*. Deník veřejné správy [online]. 2008. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6305910>

[27] Kameníčková, V.: *Bankrot obcí a zahraniční zkušenosti*. Deník veřejné správy [online]. 2012. [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6566427>

[28] Kameníčková, V.: *Investiční dotace obcí pod drobnohledem.* Moderní obec [online]. 2014a [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/investicni-dotace-obci-pod-drobnohledem>

[29] Kameníčková, V.: *Potřebují obce finanční ústavu*? Moderní obec [online]. 2014b [cit. 2016-02-18]. Dostupné z: <http://moderniobec.cz/potrebuji-obce-financni-ustavu>

[30] Kameníčková, V.: *Rating obcí.* Deník veřejné správy [online]. 2014c [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6641648>

[31] Kameníčková, V.: *Rozpočtové určení daní – změna k lepšímu či nikoliv?* Deník veřejné správy [online]. 2015a. [cit. 2016-02-12]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6689128>

[32] Kameníčková, V.: *Obce a dotace z Evropské unie*. Deník veřejné správy [online]. 2015b. [cit. 2016-02-26]. Dostupné z: < http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6694684>

[33] Kameníčková, V.: *Pohled na rozpočtové hospodaření obcí v roce 2014 podle velikostních skupin.* Deník veřejné správy [online]. 2015c. [cit. 2016-02-23]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6698298>

[34] Kameníčková, V.: *Daň z nemovitosti – jedná se opravdu o významnou daň?* Deník veřejné správy [online]. 2015d [cit. 2016-02-24]. Dostupné z: <http://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6703184>

[35] Kotrba, R: *Regulace zadluženosti obcí a krajů*. Deník obce [online]. 2004. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.denik.obce.cz/go/dokumenty/Z_mf/rok_04/3_04/text3_04.htm>

[36] Kypetová, J.: *Změna motivačních prvků v RUD – kosmetika nebo řez?* Deník veřejné správy [online]. 2015 [cit. 2016-02-29]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6702450>

[37] Matej, M.: *Pravidla rozpočtové odpovědnosti v podmínkách obcí*. Deník veřejné správy [online]. 2015 [cit. 2016-03-20]. Dostupné z: <http://www.denik.obce.cz/clanek.asp?id=6693751>

[38] MFČR: *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2012* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: < http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpoctu/2012/szu-uzemnich-rozpoctu-2012-21889>

[39] MFČR: *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2013* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpoctu/2013/szu-uzemnich-rozpoctu-2013-21890>

[40] MFČR: *Státní závěrečný účet územních rozpočtů – 2014* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/statni-zaverecny-ucet-uzemnich-rozpoctu/2014/szu-uzemnich-rozpoctu-2014-21891>

[41] MFČR: *IISSP – MONITOR* [online]. [cit. 2016-02-28]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/o-ministerstvu/zakladni-informace/informacni-systemy/iissp--monitor>

[42] MFČR: *Zadluženost územních rozpočtů v roce 2014* [online]. [cit. 2016-02-15]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocty/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu/2014/zadluzenost-uzemnich-rozpoctu-v-roce-201-21237>

[43] MFČR: *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou – 2015* [online]. [cit. 2016-02-13]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/zahranicni-sektor/pristoupeni-cr-k-eurozone/maastrichtska-kriteria-a-sladenost-cr/2015/vyhodnoceni-plneni-maastrichtskych-konve-23412>

[44] MFČR: *Vyhláška č. 323/2002 Sb. - Rozpočtová skladba pro rok 2015* [online]. [cit. 2016-02-10]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/legislativa/legislativni-dokumenty/2002/vyhlaska-c-323-2002-sb-3461>

[45] Monitor: *Informační portál MFČR* [online]. [cit. 2016-04-15]. Dostupné z: <http://monitor.statnipokladna.cz>

[46] Parlamentní listy: *Komunální dluhopisy již zřejmě nebudou podléhat schválení ČNB* [online]. 2011. [cit. 2016-03-11]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/zpravy/Komunalni-dluhopisy-jiz-zrejme-nebudou-podlehat-schvaleni-CNB-216879>

[47] Svaz měst a obcí ČR: *Svaz měst a obcí ČR podporuje majetkové narovnání s církvemi* [online]. [cit. 2016-02-04]. Dostupné z: <http://www.smocr.cz/cz/tiskovy-servis/tiskove-zpravy/svaz-mest-a-obci-cr-podporuje-majetkove-narovnani-s-cirkvemi.aspx?referrerID=97>

Odborné periodikum

[48] MFČR. Hospodaření obcí v roce 2014. *Obec a finance.*1.vyd. Praha: TRIADA, spol. s.r.o., 3/2015, č. 22, s. 14- 24. ISSN 1211-4189.

Legislativa

[49] Zákon č. 565/1990 Sb., zákon o místních poplatcích

[50] Zákon č. 229/1991 Sb., zákon o úpravě vlastnických vztahů k půdě a jinému zemědělskému majetku

[51] Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

[52] Zákon č. 243/2000 Sb., zákon o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní)

[53] Zákon č. 128/2000 Sb., zákon o obcích (obecní zřízení)

[54] Zákon č. 250/2000 Sb., zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů

[55] Zákon č. 131/2000 Sb., zákon o hlavním městě Praze

[56] Zákon č. 450/2001 Sb., zákon o obcích, krajích a hlavním městě Praze

[57] Zákon č. 190/2004 Sb., zákon o dluhopisech

[58] Zákon č. 634/2004 Sb., zákon o správních poplatcích

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO ze SR a ze SF v roce 2014 (v mil. Kč)

Příloha B Vývoj výdajů obcí a DSO v letech 2001 - 2014 (v mld. Kč)

Příloha C Rozdělení rozpočtového určení daní od 1. 1. 2016

Příloha A: Přehled o transferech a půjčkách přijatých obcemi a DSO ze SR a ze SF v roce 2014 (v mil. Kč)

Kapitola	Celkem	Z toho:		
		Neinvestiční	Investiční	Půjčky
Úřad vlády ČR	8,1	8,1		
Ministerstvo obrany	7,6	4,6	3,0	
Ministerstvo práce a sociálních věcí	4 095,2	3 979,0	116,2	
Ministerstvo vnitra	216,1	192,3	23,8	
Ministerstvo životního prostředí	17 805,2	1 092,6	16 712,6	
Ministerstvo pro místní rozvoj	2 696,1	607,5	2 088,6	
Ministerstvo průmyslu a obchodu	273,5	12,9	260,6	
Ministerstvo dopravy	257,0	214,3	42,7	
Ministerstvo zemědělství	1 162,8	205,6	957,2	
Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy	10 007,9	9 881,5	126,4	
Ministerstvo kultury	344,8	329,2	15,6	
Ministerstvo zdravotnictví	36,2	8,3	27,9	
Národní fond	121,1	52,6	68,5	
Operace státních finančních aktiv	31,0		31,0	
VPS – transfery v rámci souhrn. dotač. vztahu	8 247,8	8 247,8		
VPS – ostatní transfery	970,6	749,7	220,9	
Státní zemědělský intervenční fond	1424,0	239,3	1 184,7	
Státní fond životního prostředí	1 232,8	65,8	898,3	268,7
Státní fond dopravní infrastruktury	605,2	104,0	501,2	
Státní fond rozvoje bydlení	24,9	18,9	0,1	5,9
Státní fond kinematografie	4,5		4,5	
Státní fond kultury	0,2	0,2		
Celkem	**49 572,6**	**26 014,2**	**23 283,8**	**274,6**

Zdroj: Obec a finance: Hospodaření obcí v roce 2014. TRIADA, č. 3/2015, s. 22

Příloha B: Vývoj výdajů obcí a DSO v letech 2001-2014 (v mld. Kč)

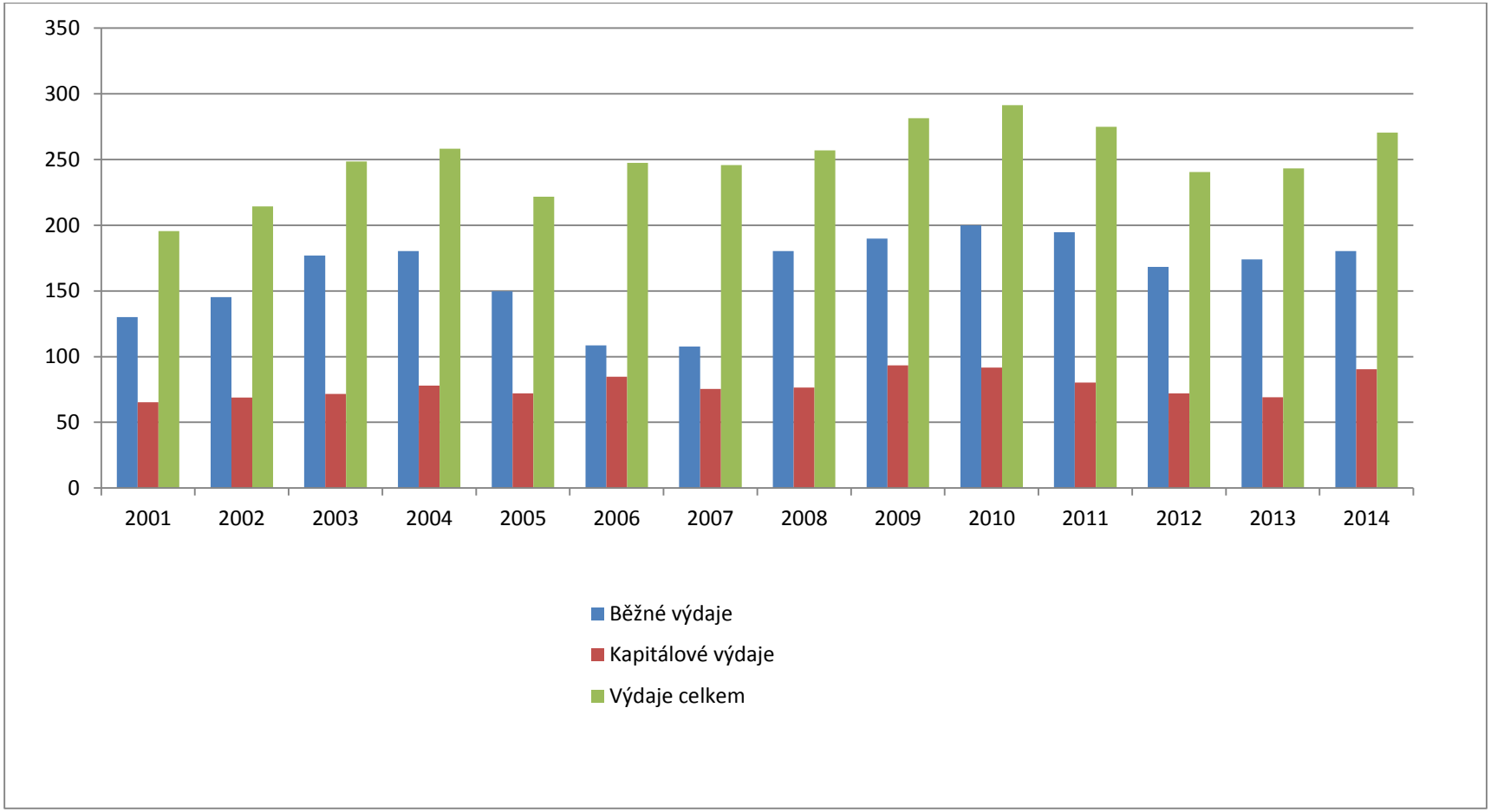

Zdroj: PROVAZNÍKOVÁ, R. Financování měst, obcí a regionů. Grada, 2015, s. 172

Příloha C: Rozdělení rozpočtového určení daní od 1. 1. 2016

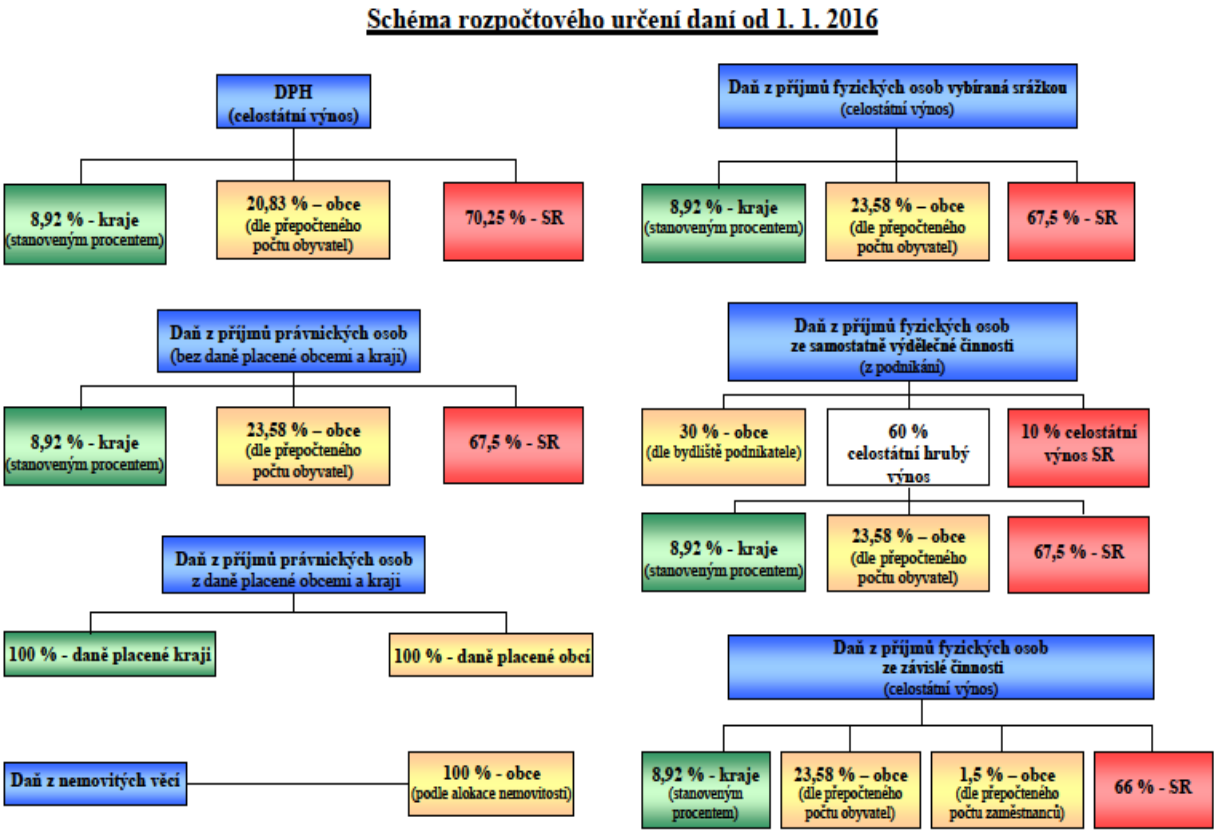

Zdroj: MFČR